

Brüssel, 4. märts 2016
(OR. en)

6785/16

LIMITE

JAI 186
CFSP/PESC 180
COSI 34
COPS 66
ENFOPOL 60
COTER 24
SIRIS 36
FRONT 112
CATS 13
EDUC 75

MÄRKUS

Saatja:	ELi terrorismivastase võitluse koordinaator
Saaja:	Nõukogu
Teema:	Euroopa Ülemkogu liikmete poolt 12. veebruaril 2015 tehtud avalduse, nõukogu (justiits- ja siseküsimused) 20. novembri 2015. aasta järelduste ja Euroopa Ülemkogu 18. detsembri 2015. aasta järelduste rakendamise seis

---

Käesolev ELi terrorismivastase võitluse koordinaatori aruanne kajastab edasiminekut Euroopa Ülemkogu liikmete poolt 12. veebruaril 2015 heaks kiidetud terrorismivastast võitlust käsitlevates järeldustes esitatud kõikide meetmete osas. Samuti võetakse selles arvesse nõukogu (justiits- ja siseküsimused) 20. novembri 2015. aasta järeldusi (terrorismi kohta ning terrorismi ja vägivaldse äärmusluseni viivale radikaliseerumisele kriminaalõiguslike vahenditega reageerimise tugevdamise kohta) ning 17. ja 18. detsembri 2015. aasta Euroopa Ülemkogu järeldusi.

ELi terrorismivastase võitluse koordinaatori koostatud dokumentides 9422/1/15, 12318/15 ja 14734/15 hinnati rakendamist 2015. aasta juuni, oktoobri ja novembri seisuga.

Aruande põhjal saab anda järgmised soovitused:

Europol:

- Euroopa terrorismivastase võitluse keskuse toetamiseks peaksid liikmesriigid lähetama sinna rohkem terrorismivastaseid töötajaid. Komisjoni kutsutakse üles Euroopa terrorismivastase võitluse keskuse eelarvet suurendama.
- Neid liikmesriike, kes veel ei panusta või panustavad suhteliselt vähe teabekeskusesse Travellers ja muudesse Europoli teabekeskustesse ning Europoli infosüsteemi, kutsutakse üles oma panust suurendama.

Broneeringuinfo:

- Kui nõukogu on direktiivi vastu võtnud, peaksid liikmesriigid kiirendama broneeringuinfo direktiivi riiklikul tasandil rakendamist (ja mitte ootama sellega kaks aastat, nagu direktiiv võimaldab) ja ühtlustama broneeringuinfo andmete kasutamise. Teretulnud on komisjoni otsus kuulutada Sisejulgeolekufondi raames välja hange broneeringuinfo üksuste vastastikuse sidumise toetamiseks. Neis liikmesriikides, kus ei ole veel broneeringuinfo üksusi loodud, palutakse nende Sisejulgeoleku fondi riiklikul üksusel seda teha.

Prüm:

- Liikmesriigid, kes ei ole veel loonud kõiki võimalikke operatiivseid ühendusi peaksid seda tegema võimalikult kiiresti.

Eurojust:

- Liikmesriigid peaksid hõlbustama Eurojusti liitumist teabekeskusega Hydra, et Eurojust saaks liikmesriikides uurimist ja süüdistuse esitamist õigeaegselt ja tõhusalt toetada.
- Liikmesriike julgustatakse teabevahetamiseks ja operatiivseks koostööks rohkem Eurojusti kasutama.
- Tugevdada tuleks koostööd Eurojusti ja Euroopa terrorismivastase võitluse keskuse vahel.

SIS II:

- Võimalikult kiiresti tuleks rakendada SIS II-s sõrmejälgede otsingu funktsioon.
- Liikmesriigid peaksid veelgi suurendama oma panust ja SIS II rohkem kasutama.
- Europol peaks võimalikult kiiresti välja töötama SIS II süstemaatilise otsingu funktsiooni.
- Frontexile tuleks anda juurdepääs SIS II-le, et tõhustada riskianalüüsi ja tuvastada kahtlusttekitavat reisimist.
- SIS II kui uurimisvahendit tuleb maksimaalselt kasutada.
- Madalmaade eesistumise ajal alustatud töö SIS II kasutamise õiguslike, tehniliste ja praktiliste tõkete ning heade tavade kindlaks tegemiseks peaks pädima soovitustega juunis toimuvaks nõukogu (JSK) istungiks.

Eurodac:

- Liikmesriikide õiguskaitseasutused ja Europol peaksid täielikult ühenduma Eurodaciga ja saama Eurodacis otsinguid teha, et ennetada, tuvastada ja uurida raskeid kuritegusid ja terroriakte.

Interpol:

- Need liikmesriigid, kes veel ei ole loonud elektroonilist ühendust Interpoli vahenditega kõikides oma välispiiripunktides, peaksid seda võimalikult kiiresti tegema.
- Komisjoni kutsutakse üles toetama liikmesriikide jõupingutusi SLTD andmete kvaliteedi tagamisel.

Julgeolek piiridel:

- Tuleks mõõta liikmesriikide edusamme ELi kodanike vajalike süstemaatiliste kontrollide rakendamisel. Liikmesriike kutsutakse üles vajaduse korral tehnoloogiat ajakohastama.
- Esmajärjekorras tuleb tõhustada esmase vastuvõtu keskuste asjakohaste andmebaaside registreerimist ja julgeolekukontrolli (tehnoloogia, personal, protsessid).
- Liikmesriigid peaksid andma Frontexi ja Europoli käsutusse rohkem eksperte, kes toetaksid Frontexi teabe korrapärasel riskikontrollimisel esmase vastuvõtu keskustes ning Europoli teise astme kontrollide läbiviimisel.
- Prioriteet peaks olema võltsitud passiplankide tuvastamine esmase vastuvõtu keskustes ja muudes rändajate liitu sisenemise kohtades.
- Süstemaatiline isikuandmete vahetamine Europoli ja Frontexi vahel peaks toimuma nii ruttu kui võimalik.

EU-IRU:

- Liikmesriigid ja Europol peaksid tegema koostööd, et suurendada Europoli internetisisust teavitamise üksuse (IRU) konsulteerimistaotluste mahtu.

Rehabilitatsiooniprogrammid

- Liikmesriike kutsutakse üles rehabilitatsiooniprogrammide väljatöötamiseks komisjoni vahendeid kasutama.

Ülevaade

Aruanne näitab, et kuigi kõikides valdkondades on tehtud edusamme, on teabejagamist ja piirijulgeolekut vaja kiiresti täiendavalt parandada.

Teabe jagamine ja operatiivkoostöö Europoli ja Eurojusti kaudu on 2015. aastal võrreldes 2014. aastaga märkimisväärselt paranenud, samuti pärast viimast nõukogu (justiits- ja siseküsimused) istungit 4. detsembril 2015. Peaaegu kõik liikmesriigid on nüüdseks ühendatud Europoli SIENA võrgustiku terrorismivastase võitluse konfiguratsiooniga (ülejäanud kolm liikmesriiki peaks saama ühenduse märtsis 2016).

Teabejagamine ei kajasta ohtu siiski piisavalt, sest kuigi praegu on Europoli **teabekeskuse Travellers** andmebaasis eelmise aastaga võrreldes viis korda rohkem isikuüksusi, on ELi liikmesriikide poolt analüüsifaili sisestatud ikka veel üksnes 2 786 kontrollitud terroristist välisvõitlejat. **Europoli infosüsteemi** (EIS) on liikmesriikide poolt sisestatud ainult 1 473 terroristist välisvõitlejat. Seda vaatamata põhjendatud hinnangutele, et ligikaudu 5 000 ELi kodanikku on rännanud Süüriasse ja Iraaki ühinema Daeshi ja teiste äärmusrühmitustega. Samuti tuleks märkida, et 2015. aastal liikmesriikide poolt teabekeskusesse Travellers sisestatud andmetest kontrollitud terroristist välisvõitlejate kohta oli üle 90 % pärit vaid viiest liikmesriigist. Mitte kõiki terroristist välisvõitlejaid ei sisestata süstemaatiliselt **SIS II** ja **Europoli infosüsteemi. Prümi ühenduste** arv on pärast justiits- ja siseküsimuste nõukogu detsembri istungit suurenenud, kuid vaja on täiendavat edasiminekut. Lisaks on vaja parandada andmete kvaliteeti (ühised määratlused ja vormingud) ning süsteemide ühtset kasutamist (eelkõige SIS II hoiatusteadete sisestamisel).

Eurojustis registreeriti 2015. aastal ainult 18 terroristist välisvõitleja juhtumit ning Eurojusti kaudu on jagatud teavet ainult 104 esitatud terrorismisüüdistuse kohta. Seda vaatamata asjaolule, et vastavalt asjaomasele nõukogu otsusele tuleb liikmesriikidel jagada Eurojustiga teavet kõikide süüdistuste kohta.

Prantsuse ametiasutuste palvel Europolit juurde loodud **rakkerühm Fraternité**, mille eesmärk on toetada uurimistegevust pärast 2015. aasta novembris toimunud Pariisi rünnakuid, võiks anda eeskujuna, kuidas 2016. aasta jaanuaris Europolit juures käivitatud Euroopa terrorismivastase võitluse keskus saab liikmesriike terrorismivastase võitlusega seotud uurimistes tulevikus toetada. Mitmed liikmesriigid on juba võtnud kohustuse lähetada eksperte rakkerühma ja ühistesse kontaktrühmadesse, mis toetavad Euroopa terrorismivastase võitluse keskuse tööd. Praegu ei ole 2016. aasta eelarves ette nähtud täiendavaid ametikohti seoses Euroopa terrorismivastase võitluse keskuse ja seda toetavate üksuste asutamisega, milleks on eelkõige ELi internetisisust teavitamise üksus (IRU) ja FIU.Net.

Esmatähtis on töö **asjaomaste ELi andmebaaside koostalitlusvõime** saavutamiseks **julgeolekukontrolli** eesmärgil, nagu Euroopa Ülemkogu nõudis. Muutunud julgeoleku- ja ohukeskkond, samuti täiustatud tehnoloogia ja ELi muutunud õigusraamistik võrreldes andmebaaside loomise ajaga, nõuavad põhjalikku analüüsi. See on keeruline arutelu, kus EL peab määratlema „koostalitlusvõime” mõiste ja ambitsioonide taseme. Olulise tähtsusega on SIS II ja Eurodaci asjakohase õigusraamistiku läbivaatamine (komisjoni ettepanekuid on oodata käesoleval aastal). SISi tuleks (riiklikul tasandil) kasutada üha rohkem tõhusa uurimist toetava vahendina, mitte pelgalt julgeolekukontrolli toetamise vahendina. Liikmesriikide õiguskaitseasutused ja Europol peaksid täielikult ühenduma Eurodaciga ja saama Eurodacis otsinguid teha, et ennetada, tuvastada ja uurida raskeid kuritegusid ja terroriakte. Komisjon valmistub isikusamasuse tuvastamiseks rakendama sõrmejälgede funktsiooni, mis nõuab automaatse sõrmejälgede tuvastamise süsteemi loomist.

Europoli ja Frontexi ühenduvus ELi andmebaasidega on 20. novembri järel dustes sätestatud prioriteet, kuid see on jäänud endiselt probleemiks. Koostöös komisjoniga püüab Europol parandada oma juurdepääsu SIS II-le ja selle kasutamist, et võimaldada teha oma andmebaasides partiipäringuid ja minna SIS II ajutiselt käsitsi kasutamisele üle selle süstemaatilisele kasutamisele. Samuti töötab Europol välja ettepanekut luua juurdepääs viisainfosüsteemile ja Eurodacile (mis ei ole veel ühendatud).

Isikuandmete vahetamine Europoli ja Frontexi vahel on nüüd võimalik, kuna operatiivkoostöö leping on sõlmitud. Veel töötatakse välja üksikasju, enne kui isikuandmete jagamine süstemaatiliseks muutuda saab.

Seoses **välispiiride julgeolekuga**, ei ole kõik liikmesriigid veel 2016. aasta märtsiks saavutanud kõigis välispiiripunktides elektroonilist ühendust asjakohaste Interpoli andmebaasidega ega reisidokumentide automaatset läbivaatamist. Liikmesriike julgustatakse kõiki terroristist välisvõitlejaid süstemaatiliselt SIS II sisestama. See on vajalik, et parandada süsteemi, sealhulgas kvaliteetsema teabe levitamist hoiatusteates endas ja täiendavas teabes. Liikmesriikide vastustest eesistujariigi küsimustikule selgub, et praegu on probleemiks järgmine: diskreetse kontrollimise või erikontrolli eesmärgil sisestatavate hoiatusteadete kokkusobivus muude hoiatusteadete liikidega ja teave selliseid hoiatusteadeteid puudutavate päringutabamuste kohta; artikli 36 kohaste hoiatusteadete kokkusobimatus artikli 26 kohaste hoiatusteadetega (kui Euroopa vahistamismäärus terroristist välisvõitleja kohta on välja antud teises liikmesriigis, ei teavitata teenistust, kes väljastab artikli 36 kohase hoiatusteate); artikli 36 lõike 2 ja artikli 36 lõike 3 kohaste terroristist välisvõitlejaid puudutavate hoiatusteadete erinev kasutamine liikmesriigiti; terroristist välisvõitleja artikli 36 lõikel 3 põhinev diskreetne kontrollimine ei pruugi anda alust terroristist välisvõitleja vahi alla võtmiseks; ning vähene teave hoiatusteate tausta kohta (mis tekitab raskusi terroristist välisvõitlejate sooritatud ja muude kuritegude eristamisel).

Lisaks rõhutab süsteemide vahelise sidususe puudumist erinevus SIS II hoiatusteadete arvu (artikli 36 lõike 3 alusel riikliku julgeoleku eesmärgil sisestatud kannete arv oli 31. detsembri 2015. aasta seisuga 7 945) ja ELi liikmesriikide poolt Europoli infosüsteem sisestatud kannete arvu vahel (1 473 terroristist välisvõitlejat 2016. aasta jaanuari lõpuks). Kõik liikmesriikide poolt terroristidest välisvõitlejate kohta SIS II tehtud kanded tuleks vaikumisi kanda üle ka Europoli infosüsteemi. Analüüsi eesmärgil tuleks jagada rohkem täiendavat tundlikku teavet Europoli teabekeskusega Travellers, (võimaldades panustajale andmete omandiõiguse täielikku kontrolli).

Kuigi **julgeolekukontroll ja registreerimine esmase vastuvõtu keskustes** on paranenud, on vaja teha täiendavaid edusamme. Vastavalt 20. novembri 2015. aasta järeldustele valmistatakse praegu Europoli koordineerimisel ette teisese julgeolekukontrolli tugevdamiseks ametnike lähetamist ja see vajab liikmesriikide toetust, muu hulgas riiklikeks ekspertideks kogunud töötajate saatmise ning Europoli vajaliku rahastamise teel. Tõsine probleem on, et Süürias ja Iraagis varastatakse passiplanke, mida Daesh seejärel kasutab. Selle probleemiga tegelemiseks on vaja kiireid meetmeid. Prantsusmaa tegi ettepaneku uurida, kuidas esmase vastuvõtu keskustes ja muudes rändajate liitu sisenemise punktides saaks rakendada spetsiaalseid selliste passiplankide (võltsitud dokumentide) tuvastamise meeskondi.

Frontexi kõrgetasemelisi dokumendieksperte kasutatakse juba kõikides esmase vastuvõtu keskustes ja nad teevad otsest koostööd taustakontrollimeeskondadega, et osutada abi tuvastamise menetlustes. Samuti on oluline **mõõta edusamme**, mis liikmesriigid on teinud asjakohastest andmebaasidest **vajalike automaatsete ja süstemaatiliste kontrollide** teostamisel ELi välispiiridel.

Edu on saavutatud mitmes **tulirelvadega** seotud valdkonnas, sealhulgas tulirelvi käsitlevas ELi poliitikatsüklis osalevate liikmesriikide arvu suurendamisel (13st 20ni). Tähtis on kooskõlastada erinevaid algatusi. Siiski on vaja, et rohkem liikmesriike osaleks katseprojektis, mille käigus luuakse ühtne teabe sisestamise ja otsingu liides SIS II tulirelvi käsitleva osa ja Interpoli iArms andmebaasi vahel (seni osaleb vaid kaks liikmesriiki).

Terroristide rahastamise jälgimise programm (TFTP) on märkimisväärse väärtusega terrorismi rahastamistegevuse jälgimisel. Võttes arvesse, et SEPA tehinguid tehakse väljaspool TFTP kohaldamisala, tuleks sobival ajal kaaluda TFTP-d täiendava ELi süsteemi loomist, nagu soovitas ka komisjon ELi tegevuskavas terrorismi rahastamise vastase võitluse kohta (avaldatud 2016. aasta veebruari alguses).

Kuigi komisjon on teinud kättesaadavaks rahalised vahendid, et toetada liikmesriike **rehabilitatsiooniprogrammide** väljatöötamisel vanglates ja väljaspool vanglaid, on vaid vähesed liikmesriigid esimesele sellisele hankele taotlusi esitanud. Need keskenduvad peamiselt riskihindamise metoodikale. Teise hankemenetluse, millest liikmesriigid võiksid kasu saada, kuulutab komisjon välja 2016. aasta keskel.

Lõpetuseks on võetud **rohkem meetmeid terroristliku propaganda vastu võitlemiseks** (nt Europoli juures tegutsev EU IRU ja Interneti teenuseosutajate vastavad iseregulatsiooni meetmed). Kuid täiendavaid jõupingutusi on vaja sotsiaalmeedia platvormide teavitamise mahu suurendamiseks.

Terrorismi- ja vägivaldse ekstremismi vastase võitlusega seotud hiljutiste ja kavandatud meetmete üksikasjalik kirjeldus

Sisukord

I. KODANIKE JULGEOLEKU TAGAMINE

1. Broneeringuinfo..... 12

2. Teabejagamine ja operatiivkoostöö 12

(Europol; Prüm; asjakohaste andmebaaside koostalitlusvõime tagamine julgeolekukontrollide osas; struktureeritud ja mitmepoolne lähenemisviis terroriohuga võitlemist käsitlevas operatiivkoostöös; terrorismivastast võitlust käsitleva raamotsuse ajakohastamine; Euroopa karistusregistrite infosüsteemi (ECRIS) käsitleva nõukogu raamotsuse ajakohastamine; Eurojust)

3. Välispiiri kontroll 20

(Schengeni piirieskirjade eesmärgipärane muutmine; tugev õiguslik alus, mille põhjal Frontex saab anda panuse terrorismi- ja organiseeritud kuritegevuse vastasesse võitlusesse ning pääseda ligi asjakohastele andmebaasidele; SIS II andmete sisestamine ja SIS II kasutamine; SIS II biomeetria; Interpoli andmebaaside kasutamine; ühiste riskinäitajate rakendamine; esmase vastuvõtu keskuste / Frontexi julgeolekuaspektide rakendamine; rändekriisi haldamine IPCRi abil — julgeolek ja esmase vastuvõtu keskused; koostöö Frontex-Europol-Eurojust / julgeolekukontrollid seoses rändajatega)

4. Tulirelvad ja lõhkeained 28

5. Julgeolekuteenistused 29

6. Võitlus terrorismi rahastamise vastu 30

(ELi ja USA vaheline TFTP leping; FIU.net)

7.	Võrgu- ja infoturbe direktiiv	32
8.	E-tõendid	33

II. RADIKALISEERUMISE ÄRAHOIDMINE JA VÄÄRTUSTE KAITSE

1.	Ennetamine – üldised aspektid	34
----	-------------------------------------	----

(Radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku tippkeskus)

2.	Internet.....	35
----	---------------	----

(ELi internetisisust teavitamise üksus (IRU); ELi internetifoorum; Süüria strateegiline teabe- ja nõustamisüksus (SSCAT))

3.	Radikaliseerumisele kriminaalõiguslike vahenditega reageerimine.....	37
----	--	----

4.	Radikaliseerumise ennetamine hariduse kaudu, edendades sallivust ning võideldes diskrimineerimise, rassismi ja ksenofoobia vastu	39
----	--	----

(Haridus; võitlus rassismi ja ksenofoobiaga; tegelemine internetis leviva vägivalda ja vihkamist õhutama vihakõnega; teabevahetuse töövahendid lugupidamise, sallivuse ja mittediskrimineerimise levitamiseks ELis)

III. KOOSTÖÖ MEIE RAHVUSVAHELISTE PARTNERITEGA

(Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika piirkond ja Türgi; Lääne-Balkani riigid; lennundusjulgestus)	41
--	----

I. KODANIKE JULGEOLEKU TAGAMINE

1. Broneeringuinfo

Neli ja pool aastat pärast broneeringuinfo direktiivi ettepaneku esitamist komisjon poolt kiitis nõukogu 4. detsembril 2015 heaks Euroopa Parlamendiga kokku lepitud direktiivi (mis käsitleb broneeringuinfo kasutamist terroriaktide ja raskete kuritegude ennetamiseks, avastamiseks, uurimiseks ja nende eest vastutusele võtmiseks) kompromissteksti. Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon kiitis teksti heaks 10. detsembril 2015. Euroopa Parlament hääletab direktiivi üle suvel ja pärast seda esitatakse see nõukogule vastuvõtmiseks. Pärast direktiivi vastuvõtmist on liikmesriikidel kaks aastat aega kõnealuse direktiivi järgimiseks vajalike õigus- ja haldusnormide jõustamiseks. **Liikmesriigid peaksid kiirendama riigisisest rakendamist, et nad saaksid nimetatud direktiivi võimalikult kiiresti järgida.**

Uue direktiivi kohaselt pannakse lennuettevõtjatele kohustus anda liikmesriikide ametiasutustele broneeringuinfot ELi sisenevate või sealt lahkuvate lendude kohta. Samuti võimaldab see direktiiv liikmesriikidel koguda broneeringuinfot (teatud) ELi-siseste lendude puhul, kuid ei kohusta neid selleks. Kõik liikmesriigid peavad looma nn broneeringuinfo üksuse, mis võtab lennuettevõtjatelt broneeringuinfot vastu. Komisjon on toetanud mitmeid liikmesriike broneeringuinfo üksuste loomisel ja teda on kutsutud toetama ülejäänud liikmesriike.

2. Teabejagamine ja operatiivkoostöö

Teabe jagamist arutati JSK ministrite mitteametlikul kohtumisel 25. jaanuaril 2016 Haagis. Eesistujariik Madalmaad korraldab 1. märtsil 2016 terroristide reisimise tõkestamist käsitleva kõrgetasemelise kohtumise, millel käsitletakse terroristide reisimise avastamise ja takistamise ning teabevahetuse olukorda, et teha kindlaks tõhusa teabevahetuse takistused ja teha ettepanekuid parendusteks.

– *Europol*

Europoli juures alustas 1. jaanuaril 2016 tegevust **Euroopa terrorismivastase võitluse keskus (ECTC)**. See on platvorm, mille kaudu liikmesriigid saavad suurendada teabevahetust ja operatiivkoostööd terroristidest välisvõitlejate jälgimise ja uurimise, ebaseaduslike tulirelvadega kauplemise terrorismi rahastamise ning täiendavate uurimissuundade kindlaksmääramise osas. Liikmesriigid võivad kasutada kõiki Europoli võimeid organiseeritud ja küberkuritegevuse vastase võitluse valdkonnas. ECTC on teabekeskus õiguskaitseasutuste terrorismivastase võitluse jaoks ELi liikmesriikides ja mujal ning ta annab liikmesriikide uurimistegevuse jaoks operatiivabi ja ekspertteadmisi ning koordineerib sellist tegevust, samuti saab ECTC anda strateegilist toetust, sealhulgas võitluses sotsiaalmeedia kasutamise ja radikaliseerimise eesmärgil.

Prantsuse ametiasutuste palvel loodi 7. detsembril 2015 Europolis **rakkerühm Fraternité** vastavate uurimisasutuste pikaajaliseks toetamiseks. Rakkerühma Fraternité põhiülesanne on toetada terrorismivastaseid uurimisi Euroopas pärast Pariisis 13. novembril 2015 toimunud terrorirünnakuid. Europolis määrati rohkem kui 60 ametnikku esmast reageerimist toetavate tegevuste jaoks. Praegu töötavad otseselt rakkerühma Fraternité toetuseks alaliselt 21 Europoli ametnikku – see on näidisjuhtum sellest, kuidas võiks ECTCd tulevikus kasutada. **Seni ei ole täiendavaid ametikohti** ECTC loomiseks, sealhulgas EU IRU ja FIU.NETi jaoks 2016. aasta eelarves ette nähtud. 2015. aasta detsembris esitas Europol ECTC omavahendite ettepaneku Euroopa Komisjonile.

Mitmed liikmesriigid, sealhulgas Austria (toetus tööruhmale DUMAS), Ühendkuningriik, Saksamaa, Hispaania ja Prantsusmaa on ametisse nimetanud täiendavaid töötajaid oma terrorismivastase võitluse Europoli kontaktbüroodesse (ühine kontaktrühm tugevdatud piiriüleseks uurimiseks). Pariisi rünnakute uurimise toetuseks loodud rakkerühma Fraternité abistavad praegu neli lähetatud riiklikku eksperti Prantsusmaalt (3) ja Hispaaniast (1). Liikmesriikidel palutakse **lähetada rohkem terrorismivastase võitluse töötajaid** Europoli juures asuva Euroopa terrorismivastase võitluse keskuse (ECTC) tegevuse toetamiseks.

Liikmesriigid on saavutanud märkimisväärset edu terrorismivastase võitlusega tegelevate asutuste ühendamisel spetsiaalse **SIENA terrorismivastase võitluse konfiguratsiooniga**. Kui 2015. aasta detsembri alguses oli sellega liitunud ainult 15 ELi liikmesriiki, siis nüüd on SIENA terrorismivastase võitluse konfiguratsiooniga liitunud 25 liikmesriiki (ülejäanud kolme liikmesriigi terrorismivastase võitlusega tegelevad asutused liituvad eeldatavasti peagi). 2016. aasta jaanuari lõpuks on jälgijateks kuus kolmandat osapoolt. SIENA salastatuse kategooriat tõstetakse 2016. aastal (kavandatud 3. kvartalis) tasemele EU CONFIDENTIAL. Kava kohaselt integreeritakse tasemel EU SECRET olev **terrorismi käsitleva politsei töörühma (PWGT) teabevõrk** tulevikus Europoli, kes saab selle hostiks; sellega luuakse kogu ELis terrorismivastase võitlusega tegelevate asutuste täiendav ja ühtne sideinfrastruktuur.

Komisjoni tehnilise ja õigusliku hinnangu alusel on Europol alustanud tööd nõukogu 20. novembri 2015 aasta järelduste „võimaldada Europolil **süsteemiliselt riskkontrollida Europoli andmebaase ja SIS II**“ rakendamiseks, võttes kasutusele partiipäringute tegemise SISis. Europol on läbi vaadanud oma 2016. aasta töökava, et parandada juurdepääsu suuremahulistele andmebaasidele, sealhulgas andmebaasidele SIS II, VIS ja Eurodac, ning vajaduse tegeleda süsteemide koostalitlusvõime probleemidega. Praegu teeb Europol SIS IIs manuaalset kontrolli ja süsteemi kasutus on piiratud (ainult 741 otsingut 2015. aastal, Europoli SIS IIga ühenduvuse esimesel aastal). SIS II õigusaktide kohaselt ei saa Europol sisestada SIS II hoiatusteateid ja tal ei ole juurdepääsu hoiatusteadele, mis käsitlevad kadunuks jäänud isikuid või sisenemiskeeldu liikmesriigi territooriumile või viibimiskeeldu liikmesriigi territooriumil. Lisaks ei saa Europol edastada SIS IIs olevaid andmeid ühtegi Europoli hallatavasse arvutisüsteemi andmete kogumiseks ja töötlemiseks ega alla laadida või kopeerida ühtegi SIS II osa.

SIS II peaks saama oluliseks teabeallikaks, mis täiendab Europoli olemasolevat

kriminaalteavet. Näiteks nõukogu SIS II otsuse artikli 36 kohaselt SIS II sisestatud andmed konkreetsete isikute või sõidukite kohta võivad anda Europolile teavet selle kohta, et seda konkreetset sihtmärki uurib parajasti ka teine liikmesriik. Europoli võimalus riskkontrollida oma sidekanalite kaudu (eelkõige SIS II-ga mitteseotud liikmesriikidelt või kolmandatelt osapooltelt) saadud teavet SIS IIs oleva teabega aitaks toetada Europoli toimimist ELi teabekeskusena. Europol kavatseb 2016. aastal arendada suutlikkust teha SIS IIs regulaarseid partiipäringuid. See on eriti tähtis Schengeni alasse mittekuuluvatelt riikidelt saadud teabe riskkontrollimiseks.

Europol ei ole veel ühendatud **viisainfosüsteemi** ega **Eurodac**'iga (Europol kavandab ühendust selle andmebaasiga Madalmaade riikliku juurdepääsupunkti kaudu). Optimaalse korralduse leidmiseks on vaja aega. Europol töötab 2016. aastal välja ettepaneku andmete võrdlemise võimete kohta. Asjakohastes kaalutlustes võetakse arvesse nii viisainfosüsteemi kui ka Eurodac'i.

Liikmesriikide panused Europoli vahenditesse ja nende vahendite kasutamine liikmesriikide poolt on 2015. aastal 2014. aastaga võrreldes oluliselt suurenenud. Kuid need ei vasta ikka veel ohu suurusele. Näiteks teabekeskusesse Travellers kantud isikute arv on Euroopa terroristist välisvõitlejate hinnangulisest arvust poole väiksem. Olukorda on vaja parandada.

Europoli infosüsteem (EIS), kõigile liikmesriikidele otseselt kättesaadav referentsüsteem, sisaldab praegu teavet rohkem kui 3 800 välisvõitleja ja nende kaasosalise kohta, sealhulgas andmeid kolmandatelt osapooltelt (peamiselt Interpol). Pärast 2015. aasta novembris Pariisis toimunud rünnakuid suurenes terrorismiga seotud isikute arv kokku rohkem kui 7 700ni (st isikute arv rohkem kui kahekordistus, võttes arvesse, et selles oli 2015. aasta kolmanda kvartali lõpus 3 732 terrorismiga seotud isikut). EISis on nüüd rohkem kui 4 300 terrorismiga seotud isikut (sealhulgas eespool nimetatud arv välisvõitlejaid ja nendega seotud isikuid). ELi liikmesriigid tegid EISis 2015. aastal 598 652 päringut, mis on 63 % rohkem, kui 2014. aastal (367 922). 2014. aastal sisestasid ELi liikmesriigid EISi ainult 18 terroristist välisvõitlejat. 2016. aasta jaanuari lõpuks olid ELi liikmesriigid sisestanud EISi kokku 1 473 terroristist välisvõitlejat. Kannete hulga suurenemine on olnud märkimisväärne, aga see ei vasta ikka veel täiel määral ohu suurusele.

Teabekeskuse Travellers andmebaasis on nüüd 18 572 isikuüksust. Peaaegu aasta tagasi oli ainult 3600. Koguarvust (mis hõlmab ka kaasosalisi jne) on seal praegu 4 714 tõendatud terroristist välisvõitlejat, kes on reisinud. Nimetatud 4 714st terroristist välisvõitlejast olid ELi liikmesriigid andnud 2015. aasta lõpuks teada 2 407 tõendatud terroristist välisvõitlejast ning 2016. aastal on teatatud veel 379 terroristist välisvõitlejast (st kokku 2 786 terroristist välisvõitlejat). See tähendab, et tõendatud terroristist välisvõitlejate arv on pärast terrorismivastase võitluse koordinaatori viimast 2015. aasta novembri aruannet suurenenud 1 023 võrra. Praegune seis põhineb praeguseks rohkem kui 1 900st erinevast panusest liikmesriikidelt ja assotsieerunud partneritelt (üks aasta tagasi oli panuseid umbes 600). 2016. aasta numbrid näitavad juba olulist suurenemist eelmise aasta sama perioodiga võrreldes. Tuleb siiski märkida, et teabekeskuse Travellers andmebaasi on rohkem kui 90 % ELi liikmesriikide panusest tõendatud terroristist välisvõitlejate kohta tulnud ainult viiest liikmesriigist.

Neid liikmesriike, kes veel ei panusta või panustavad palju vähem teabekeskusesse Travellers ja muudesse Europoli teabekeskustesse, kutsutakse üles oma panust suurendama.

Teabekeskuse Hydra (islamiterrorism) Europoli analüüsimiseks koostatud tööfailis (AWF) terrorismi kohta on praegu 620 000 andmeüksust, sealhulgas 64 000 isikuüksust (sealhulgas kahtlustatavad, kaasosalised jne; 2015. aastal suurenes see arv 3 500 isikuüksuse võrra), ning rohkem kui 11 000 võrgustikega seotud ja organisatsiooniüksust (rohkem kui 300 rohkem kui 2015. aasta alguses). Neid andmeid ajakohastatakse pidevalt koostöös Europoli partneritega ja need põhinevad rohkem kui 12 800 praeguseks teabekeskusele Hydra antud panusel (12 %-line suurenemine 2015. aastal). Liikmesriigid on 2015. aastal võrreldes 2014. aastaga peaaegu kahekordistanud oma panust teabekeskusele Hydra (suurenemine 543-lt 1031-le), üksikisikuid puudutav liikmesriikide panus teabekeskusele Hydra on 2015. aastal võrreldes 2014. aastaga peaaegu kolmekordistunud (1 589-lt 4 398-le). **Oleks soovitatav, et liikmesriigid hõlbustaksid Eurojusti liitumist teabekeskusega Hydra, tagamaks et Eurojust saaks õigeaegselt ja tõhusalt toetada uurimist ja süüdistuste esitamist liikmesriikides.**

– *Prüm*

Prümi (nõukogu 23. juuni 2008. aasta otsus 2008/615/JSK) andmevahetusmehhanismi kaudu võimaldavad liikmesriigid õiguskaitse ja terrorismivastase võitluse eesmärgil üksteisele vastastikuse juurdepääsu nende kriminalistikaalastele biomeetriliste andmete andmebaasidele (DNA, sõrmejäljed) ja nende sõidukiregistri andmetele. DNA-andmeid vahetavad alates 2016. aasta jaanuarist 22 liikmesriiki (2015. aasta novembri lõpus 21), sõrmejälgede andmeid vahetavad 21 liikmesriiki (enne 20) ja 20 liikmesriiki vahetavad sõidukite registreerimisandmeid (2015. aasta novembri lõpus 18). Prümi ühenduste arv 22 liikmesriigi hulgas on alates justiits- ja siseküsimuste nõukogu 2015. aasta detsembri istungit märkimisväärselt suurenenud (seitse uut ühendust DNA-andmete vahetuseks, 18 uut ühendust sõrmejälgede andmete vahetuseks). Kuid neli Prümi lepingu osalist liikmesriiki ei osale veel andmevahetuses ja enamus liikmesriike ei kasuta veel täielikult ära kolme liiki andmete täieliku ühenduvuse eeliseid. See on peamiselt tingitud tehnilistest ja korralduslikest probleemidest, mis tuleb lahendada riiklikul tasandil.

– *Asjakohaste andmebaaside koostalitlusvõime tagamine seoses julgeolekukontrollidega*

ELi andmebaaside koostalitlusvõimet käsitlev esimene arutelu toimus sisejulgeolekualase operatiivkoostöö alalises komitees (COSI) 2.–3. märtsil 2016. Oluline on määratleda koostalitlusvõime ja ambitsioonide tase, võttes arvesse suurenenud ohtu ja tehnoloogia arengut. Seoses e-piiride paketi esitamisega märtsi lõpus kavatakse komisjon välja anda teatise, mis käsitleb eelkõige ühte aspekti: kuidas tõhustada piirivalve ja õiguskaitsealaste IT-süsteemide kasutamist. Koostalitlusvõime on asjakohane ka SIS II ja Eurodac'i määruste ajakohastamisel.

– *Struktureeritud ja mitmepoolne lähenemisviis terroriohuga võitlemist käsitlevas operatiivkoostöös*

2.–3. märtsil 2016 toimus COSI esimene arutelu, et uurida võimalust töötada välja metoodika struktureeritud ja mitmepoolse lähenemisviisi võtmiseks terroriohuga võitlemist käsitlevas operatiivkoostöös.

– *Terrorismivastast võitlust käsitleva raamotsuse ajakohastamine*

Komisjon esitas 2. detsembril 2015 ettepaneku võtta vastu direktiiv terrorismivastase võitluse kohta, millega ajakohastatakse raamotsust 2002/475/JSK. Kavandatava direktiiviga kehtestatakse laiendatud kriminaliseerimise raamistik, mis hõlmab terroristist välisvõitlejate nähtusega seotud kriminaalse käitumise kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 2178 (2014) ja 22. oktoobril 2015 ELi poolt allkirjastatud terrorismi ennetamise Euroopa Nõukogu konventsiooni lisaprotokolliga nõuetega. Nimetatud protokolliga sätete ELi õigusesse ülevõtmine valmistab ette Euroopa Nõukogu lisaprotokolliga lõplikku sõlmimist ELi nimel, tingimusel et Euroopa Parlamendilt saadakse nõusolek. Kriminaalõiguse töörühmas alates 2016. aasta jaanuarist toimunud intensiivsete läbirääkimiste tulemusel esitati kompromisstekst, et jõuda justiits- ja siseküsimuste nõukogu 11. märtsil 2016. aasta istungil üldise lähenemisviisini. See võimaldab nõukogul alustada Euroopa Parlamendiga seadusandliku tavamenetluse raames läbirääkimisi, et direktiivi eelnõu saaks lõplikult vastu võtta.

Euroopa karistusregistrite infosüsteemi (ECRIS) käsitleva nõukogu raamotsuse ajakohastamine

Komisjon võttis 19. jaanuaril 2016 vastu ettepaneku muuta ja ajakohastada Euroopa karistusregistrite infosüsteemi (ECRIS), mis loodi 2012. aastal. Ettepaneku eesmärk on hõlbustada kolmandate riikide kodanike karistusregistriandmete vahetamist ELis. Sellega tagatakse, et ELi kodanike karistusregistriandmete vahetamiseks juba laialdaselt kasutatava ECRISe potentsiaali kasutatakse täielikult ära. Nõukogu lepib üldises lähenemisviisis kavandatava direktiivi suhtes kokku eeldatavalt 2016. aasta juunis.

– Eurojust

Kuigi teabevahetus ja operatiivkoostöö Eurojusti kontekstis on 2015. aastal võrreldes 2014. aastaga märkimisväärselt **suurenenud, ei kajasta arvandmed ikka veel ohu suurust.**

Eurojustis registreeritud terrorismiga seotud juhtumite arv 2015. aastal (41 juhtumit, millest 39 on operatiivjuhtumid, millest 18 on seotud terroristist välisvõitlejatega) on võrreldes 2014. aastaga (14 juhtumit, millest 13 on operatiivjuhtumid, millest 3 on seotud terroristist välisvõitlejatega) märkimisväärselt suurenenud. Eurojust korraldas 2015. aastal oma esimese koordineerimiskeskuse (terroristist välisvõitlejate kohta) ja 15 koordineerimisnõupidamist terrorismiga seotud operatiivjuhtumite kohta (millest kuus puudutavad terroristist välisvõitlejaid). Eurojust jätkas toetuse pakkumist ühistele uurimisrühmadele terrorismi käsitlevate juhtumite korral: 2014. aastal kaks ühist uurimisrühma nelja osaleva liikmesriigiga ja 2015. aastal kolm ühist uurimisrühma kuue osaleva liikmesriigiga.

Oluliselt on suurenenud süüdistuste esitamist ja süüdimõistmist käsitleva teabe esitamine Eurojustile nõukogu otsuse 2005/671/JSK alusel. Näiteks käimasolevaid kohtumenetlusi käsitleva teabe hulk on suurenenud rohkem kui kolm korda (2014. aastal oli sellise teabega juhtumeid 30, aga 2015. aastal 104). Eurojustile teatatud terrorismiga seotud kuritegude suhtes lõpuleviidud kohtumenetluste arv on samuti suurenenud (180 menetlust 2014. aastal ja 217 menetlust 2015. aastal). Lõpuleviidud kohtumenetlused puudutasid 2015. aastal 513 isikut, kellest 85 olid naised. **Liikmesriikidel palutakse jätkata terroriaktidega seotud teabe vahetuse suurendamist Eurojustiga ja edastada kogu selline teave regulaarselt, õigeaegselt ja süstemaatiliselt.**

Nagu nõuti nõukogu otsuses 2005/671/JSK, peab Eurojustiga vahetatud teave sisaldama teavet kõigi terrorikuritegude eest süüdistuste esitamiste ja süüdimõistmiste kohta ning teavet nende kuritegudega seotud konkreetsete asjaolude kohta, seoste kohta muude asjakohaste juhtumitega, vastastikuse õigusabi taotluste kohta ja teavet selliste taotluste täitmise kohta. Selle tulemusena saaksid liikmesriigid rohkem kasu Eurojusti võimekusest avastada juhtumitevahelisi seoseid ning Eurojusti jätkuvatest jõupingutustest koondada ja analüüsida terrorikuritegude eest süüdistuste esitamise probleeme ja parimaid tavaid, mida jagatakse liikmesriikidega, eelkõige Eurojusti aruande „*Terrorism Convictions Monitor*“ (TCM) kaudu, ning Eurojusti panusest iga-aastasessse aruandesse terrorismi olukorra ja suundumuste kohta ELis (TE-SAT). Järgmine TCM avaldatakse 2016. aasta märtsi alguses. Eurojusti panus 2016. aasta TE-SATi esitati 2016. aasta veebruari lõpus. Samuti jätkati nii TCMis kui ka TE-SATis terrorismi käsitlevates riiklikes õigusaktides tehtud muudatuste jälgimist.

Eurojust avaldas 2015. aasta novembris oma **kolmanda salastatud aruande terroristist välisvõitlejate kohta** („*Foreign Terrorist Fighters: Eurojust's Views on the Phenomenon and the Criminal Justice Response*“). Selles analüüsitakse liikmesriikide erinevaid seisukohti, kuidas reageerida kriminaalõiguslike vahenditega terroristist välisvõitlejatele, ning terroristist välisvõitlejatega seotud uurimistel ja neile süüdistuste esitamisel saadud kogemusi. Eurojusti kolleegium kiitis 16. veebruaril heaks kokkuvõtte nimetatud aruande peamistest järeldustest ja see avaldati 16. veebruaril Eurojusti LIMITED dokumendis.

Liikmesriikide peaprokuröride ja riiklike prokuratuurijuhtide konsultatiivfoorumi 10. kohtumisel 11. detsembril 2015 lepidi kokku järeldustes (dok 5930/16), milles käsitletakse kolme peamist teemat, sealhulgas terrorismivastast võitlust. Eurojust korraldas 25. novembril 2015 küberkuritegevuse vastase õiguslase võrgustiku loomisele pühendatud kohtumise, millel eksperdid leppisid kokku, et on vaja luua Eurojusti toetatav asjaomane erivõrgustik.

Euroopa terrorismivastase võitluse keskus (ECTC) peaks tegema tihedat koostööd Eurojustiga, et kasutada täielikult ära Eurojusti koordineerimisvahendeid ja Eurojusti pikaajalist kogemust kriminaalasjades, ning liikmesriikide, Norra, Šveitsi ja USA määratud Eurojusti riiklike kontaktisikute võrguga terrorismiküsimustes.

3. Välispiiri kontroll

– *Schengeni piirieskirjade eesmärgipärane muutmine*

Kooskõlas justiits- ja siseküsimuste nõukogu poolt 2015. aasta novembris ja Euroopa Ülemkogu poolt 2015. aasta detsembris antud volitustega vaatasid nõukogu asjakohane töörühm ning justiits- ja siseküsimuste nõunikud esmajärjekorras läbi komisjoni ettepaneku, mis käsitleb **Schengeni piirieskirjade eesmärgipärast muutmist (ettepanek esitati 15. detsembril 2015)**.

Ettepaneku peamine eesmärk on kehtestada **välisel maismaa-, mere- ja õhupiiril** liidu kodanike ning muude vaba liikumise õigusega isikute **kohustuslik süstemaatiline kontrollimine** asjakohaste andmebaaside abil. Liidu kodanike süstemaatiline kontrollimine andmebaasides toimub päringutabamuse saamise või selle mittesaamise põhimõttel, kasutades andmebaase viisil, mis mõjutab isikute andmekaitseõigusi õigusi ainult väga piiratud ulatuses ning on põhjendatud julgeolekualaste eesmärkidega. Eesistujariigi kompromissteksti suhtes saavutati üldine lähenemisviis 25. veebruaril 2016. aastal toimunud justiits- ja siseküsimuste nõukogu istungil.

– *Tugev õiguslik alus, mille põhjal Frontex saab anda panuse terrorismi- ja organiseeritud kuritegevuse vastasesse võitlusesse ning pääseda ligi asjakohastele andmebaasidele*

Komisjon tutvustas 15. detsembril 2015 ettepanekut, mis käsitleb Euroopa piiri- ja rannikuvalvet (mida saab mõista kui Frontexi volituste märkimisväärset tugevdamist ning milles amet ümbernimetatakse). Ettepaneku eelnõu, mida nõukogu praegu arutab, sisaldab sätteid, mis võimaldavad ametil hõlmata oma riskianalüüsiga piiriülese kuritegevuse ja terrorismi aspektid, lubades tal töödelda selliste isikute isikuandmeid, keda kahtlustatakse terroriaktides osalemises, ning nähes ette, et amet teeb piiriülese kuritegevuse ja terrorismi tõkestamise valdkonnas koostööd liidu teiste ametite ja rahvusvaheliste organisatsioonidega. Seoses juurdepääsuga riikide ja Euroopa andmebaasidele sätestatakse määruse eelnõus liikmesriikide kohustus anda Euroopa piiri- ja rannikuvalverühmade liikmetele juurdepääs sellistele andmebaasidele. Komisjon teatas seletuskirjas, et ta uurib võimalust anda ametile juurdepääs Euroopa andmebaasidele, nagu SIS, ning kaalub ettepanekute esitamist, et muuta õigusakte, millel need andmebaasid põhinevad.

– **SIS II andmete sisestamine ja SIS II kasutamine**

Schengeni infosüsteemi (SIS II) tõhus kasutamine hõlmab **kõigi artikli 36 lõigete 2 ja 3 kohaste andmete süstemaatilist jagamist** ning andmete kvaliteedistandardite tagamist. SISi artikli 36 lõigete 2 ja 3 kohaste hoiatusteadete ja päringutabamuste kasutamine on viimase 12 kuu jooksul märkimisväärselt suurenenud ning rohkem kui pooled ELi liikmesriikidest kasutasid kohese tagasiside andmise mehhanismi.

	31. detsember 2014	31. detsember 2015
Isikute diskreetset kontrollimist või erikontrolli käsitlevate hoiatusteadete arv (artikli 36 lõige 2)	44 669 hoiatusteadet	61 575 hoiatusteadet
Isikute diskreetset kontrollimist või riigi julgeolekuga seotud erikontrolli käsitlevate hoiatusteadete arv (artikli 36 lõige 3)	1859 hoiatusteadet	7945 hoiatusteadet
Isikute diskreetset kontrollimist või erikontrolli käsitlevate hoiatusteadete arv (artikli 36 lõiked 2 ja 3), millega kaasneb kohese tagasiside andmise nõue	- See funktsioon rakendati 2015. aasta veebruaris.	5189 hoiatusteadet (sisestatud 21 ELi liikmesriigi poolt)

SIS II kasutamissagedus erineb liikmesriikide vahel oluliselt ning liikmesriigid kohaldavad SIS II kasutamisel terrorismivastases võitluses erinevaid standardeid (vt dok 5722/16 EU RESTRICTED). Lisaks, **ei ole võimalik eristada, kui palju hoiatusteadeteid puudutab terroristist välisvõitlejaid / terroriste**. Terroristist välisvõitlejaid / terroriste puudutavad hoiatusteadet võivad ilmned ka muude hoiatusteadete kategooriate all, nagu vahistamist või sisenemiskeeldu käsitlevad hoiatusteadet. Probleemid on järgmised: teadete ühilduvuse eeskirjad, mis takistavad erinevate artiklite kohaste hoiatusteadete loomist sama isiku kohta (nt SIS II artikkel 26 (juhul kui terroristist välisvõitleja suhtes on välja antud Euroopa vahistamismäärus) ning SIS II artikkel 36); liikmesriigid ei kasuta SIS II seoses terroristist välisvõitlejatega ühtsel viisil; hoiatusteadetega seotud asjakohane teave ei ole piisav; diskreetsete kontrollide puhul on keeruline isikuid kohapeal kinni hoida; juhul kui päringutabamus on saadud kehtetute reisidokumentidega isiku kohta, puudub vastav menetlus; ning asjaolu, et mitte kõik liikmesriigid ei sisesta süstemaatiliselt SIS II andmeid kõikide terroristidest välisvõitlejate kohta.

Liikmesriikide ettepanekud on järgmised: luua välisvõitlejaid / terrorismi käsitlev eraldi hoiatusteade, ühtsemad eeskirjad artikli 36 kohaste terroristist välisvõitlejaid käsitlevate hoiatusteade jaoks ning SIS II teabe analüüsimine Europolis.

Komisjoni tuleks üles kutsuda a) võtma järelmeetmed sellistes küsimustes nagu hoiatusteade andmete ühised kvaliteedistandardid, tuginedes SISI/VISI komitees, Schengeni küsimuste töörühmas (SISI ja Sirene töörühmas) ning samuti 8. märtsil 2016. korraldatava terrorismi töörühma koosolekul, kus osalevad ka SISI ja SIRENE eksperdid, peetud aruteludele, ning b) hõlbustada praktiliste suuniste jagamist liikmesriikidele.

Lahendused võivad hõlmata konkreetse uue terrorismikuritegusid käsitleva artikli lisamist SIS II õigusakti või kokkulepet ühe olemasoleva terrorismikuritegusid käsitleva artikli kasutamise kohta, et eristada terrorismi puudutavaid hoiatusteateid ja muid kuritegusid puudutavaid õigusrikkumisi. Koos ühiste kriteeriumide ja standarditega terroristist välisvõitlejaid puudutavate hoiatusteade, sealhulgas võimaliku uue asjakohase hoiatusteate sisestamisega võimaldaks see seoses terroristidest välisvõitlejate ja teiste terrorismis kahtlustatavatega SIS II ühtsemat kasutamist. Tuginedes neile standarditele on (eelkõige lõppkasutajate) koolitamine tähtis ning kõik liikmesriigid peaksid selle CEPOLI abiga korraldama. Komisjoni tuleks üles kutsuda kõnealuseid standardeid välja töötama ja esitama need koos 2016. aasta aprilliks kavandatud SIS II rakendamist käsitleva aruande/uuringuga. Lisaks, pidades silmas uusi, 2016. aasta lõpuks kavandatud, SIS II käsitlevaid õigusaktide ettepanekuid, **tuleks luua uus ühtne ühine lähenemisviis hoiatusteade moodustamise ja nende sisu suhtes.**

– *SIS II biomeetria*

Kuigi SIS II süsteemis on 90 000 sõrmejälge, **puudub siiani otsinguvõimalus**. Juurdepääs fotodele ja sõrmejälgedele on võimalik üksnes isiku tuvastamiseks kahtluse korral (mõlema asjakohase SIS II õigusakti¹ artikli 22 punkt b). Praegused õigusaktid juba lubavad kasutada isiku tuvastamiseks sõrmejälgi kui biomeetrilist tunnust (sõrmejälgede biomeetrilise otsingu funktsioon) kohe, kui see on tehniliselt võimalik. Komisjon esitas 29. veebruaril 2016 tehnoloogiat käsitleva aruande ning on konsulteerinud Euroopa Parlamendiga (artikli 22 lõige c²).

¹ Määrus (EÜ) nr 1987/2006, mis käsitleb teise põlvkonna Schengeni infosüsteemi (SIS II) loomist, toimimist ja kasutamist (ELT L 381, 28.12.2006, lk 4), ning nõukogu otsus 2007/533/JSK, mis käsitleb teise põlvkonna Schengeni infosüsteemi (SIS II) loomist, toimimist ja kasutamist (ELT L 205, 7.8.2007, lk 63).

– *Interpoli andmebaaside kasutamine*

Nõukogu 20. novembri järeldustes nõuti elektroonilist ühendust asjakohaste Interpoli andmebaasidega kõigis välispiiripunktides ja reisidokumentide automaatset kontrollimist 2016. aasta märtsiks. Siiski **ei ole vähemalt kaks liikmesriiki jätkuvalt loonud kõigis oma välispiiri piiriületuspunktides** (õhu- maismaa- ja merepiir) **Interpoli vahenditega elektroonilist ühendust**. Mitu liikmesriiki ajakohastab oma varastatud ja kaotatud reisidokumentide (SLTD) andmebaasi jätkuvalt käsitsi, mis põhjustab pidevalt nii toimides viivitusi ajakohastamises ning on tööjõukulukas. Mitu liikmesriiki ei vii jätkuvalt läbi automaatset kontrolli SLTD andmebaasis.

Kõigi liikmesriikide poolt SLTD andmebaasis tehtud päringute arv suurenes 280 749 717 päringult 2014. aastal 360 359 191 päringule 2015. aastal. Vaatamata sellele tekitab andmete kvaliteet järjest suuremat muret ning liikmesriigid peaksid seda Interpoli peasekretariaadi toel täiendavalt parandama (nt kuulutades iga kaotatud või varastatud reisidokumendi vastavas passi väljastanud liikmesriigis kehtetuks). Lisaks on vaja suurendada **üldsuse teadlikkust**, et näidata, et kurjategijad või terroristid, sealhulgas terroristist välisvõitlejad võivad kasutada kaotatud või varastatud passi ELis valeidentiteedi alusel reisimiseks. Komisjoni tuleks kutsuda üles toetama liikmesriikide jõupingutusi andmete kvaliteedi tagamisel ja üldsuse teadlikkuse edendamisel, tehes seda tihedas koostöös Interpoliga.

– *Ühiste riskinäitajate rakendamine*

Vastavate Frontexi koordineeritavate ühisoperatsioonide tegevuskava on muudetud ning see sisaldab juhiseid riskikontrollide abil asjakohastes andmebaasides terroristist välisvõitlejate tuvastamiseks, kasutades ühiseid riskinäitajaid. See nõuab potentsiaalsete huviobjektide edastamist üksikasjalikuks teise astme kontrolliks ning näeb vajaduse korral ette edasi saatmise riiklikele luureteenistustele. Sellistest juhtumitest tuleks samuti Frontexile teatada ning ühtlasi esitada teave, milles kirjeldatakse kahtlustatava vastavust ühistele riskinäitajatele või kahtlustatavaga seotud uusi näitajaid, mis võiksid olla kasulikud edasi levitamiseks.

Nagu komisjon ja nõukogu soovisid, toetab Frontex liikmesriike seoses ühiste riskinäitajate rakendamisega kõigi piiriületuspunktides läbi viidavate operatsioonide puhul. Frontex on võtnud selle operatiivtegevuse eesmärgi ja seonduva aruandluse kindlalt kõikide piiriületuspunktides läbiviidavate maismaa- ja õhuoperatsioonide puhul kasutusele.

Frontexi koordineeritud merepiiri piiriületuspunktides läbi viidavate operatsioonide kava koostatakse 2016. aastal. Terroristist välisvõitlejate kahtlusttekitava reisimise avastamisest teatamine on keskendatud riskianalüüsi üksusesse ja seega eraldi tavalisest operatiivtegevuse alasest aruandlusest.

Frontex sai ühised riskinäitajad kätte ja ta tutvustab neid ning samuti ühiste riskinäitajate operatiivkasutusse võtmist käsitlevat käsiraamatut „*Operationalisation of Common Risk Indicators*“ külalisametnikele ning lähetatud külalisametnikele enne ühisoperatsioonile lähetamist.

Käsiraamatut ajakohastatakse Europoli poolt kättesaadavaks tehtava teabega ning teabega, mida kogutakse Frontexi koordineeritud ühisoperatsiooni käigus.

Ühiste riskinäitajate kasutamist mõjutab Schengeni piirieskirjade eesmärgipärase muutmise jõustumine. Ettepaneku kohaselt kontrollitakse kõiki välispiire ületavaid reisijaid (kolmandate riikide kodanikke ja ELi kodanikke) süstemaatiliselt asjakohastes andmebaasides, kohaldades maismaa- ja merepiiri suhtes kehtestatud erandeid ning kuuekuulist üleminekuperioodi pärast õhupiire käsitleva määruse jõustumist. Ühised riskinäitajad jäävad piiriületuspunktide puhul asjakohaseks, võttes arvesse erandeid ning saades kasu sellest üleminekuperioidist.

– *Esmase vastuvõtu keskuste / Frontexi julgeolekuaspektide rakendamine*

Komisjon avaldas 10. veebruaril 2015 põhjaliku teatise² esmase vastuvõtu keskuste rakendamise kohta Itaalias ja Kreekas ning esitas soovitusel.

Eesmärk on esmase vastuvõtu keskustes kõigilt saabuvatelt sisserändajatelt sõrmejälgede võtmine ja nende kontrollimine. Tehakse jõupingutusi, et lahendada peamised küsimused seoses esmase vastuvõtu keskustes puuduva taristuga (st kiire internetiühendus, mis on vajalik üleslaadimiseks ja kõikides andmebaasides kontrollimiseks; taristud ja pakutavad teenused) ning vastuvõtjariikide valitsuste poolt saadetud personaliga (nt koordinaatorid). Sõrmejälgede võtmise osakaal on suurenenud, kuid sõrmejälgi ei laadita süstemaatiliselt üles ega kontrollita kõikides andmebaasides.

Praegune terrorismivastase võitluse olukord **Itaalias** seoses esmase vastuvõtu süsteemi rakendamisega:

- Frontex kavandas Itaalia jaoks toetuspaketi tuvastamise, registreerimise, dokumendikontrolli, käsitlemise ja tagasisaatmise jaoks (25 Frontexi ametniku lähetamine).

---

² COM(2016) 85 final „Ülevaade Euroopa rände tegevuskava raames võetud prioriteetsete meetmete rakendamise olukorrast“, 10. veebruar 2016.

- Itaalia ametiasutuste, IOMi ja Frontexi andmetel võetakse esmase vastuvõtu keskustes sõrmejälgi viimasel ajal saabunud rändajatelt peaaegu 100 % ulatuses (2016. aasta jaanuaris tervikuna 87 %)³.
- Sõrmejälgi kontrollitakse kõikides riiklikes sõrmejälgede automaatse tuvastamise süsteemides (AFIS) ja need edastatakse Eurodac-süsteemi.
- Frontex toetab dokumendikontrolle tuvastamismenetluse käigus ning kahtluse korral saadavad Frontexi ametnikud kahtlusttekitanud dokumendi põhjalikuks kontrolliks Itaalia ametiasutustele.
- Küsitlemismenetlus on Itaalias hästi rakendatud ja integreeritud, seda tehakse riskianalüüsi eesmärgil ja küsitlemise teel saadud andmeid töödeldakse Europolile edastamiseks.

Koostööd Europoliga teevad Itaalia ametiasutused Europolri riikliku üksuse kaudu, kuna Frontex kolmanda operatiivpartnerina ei kuulu Europolri infosüsteemi (EIS) kasutajate hulka. Esmase vastuvõtu keskustes ei ole veel loodud otsest koostööd Europoliga.

Väljakutseks on muu hulgas esmase vastuvõtu keskuste piiratud suutlikkus, mis mõjutab täielikuks tuvastamiseks, registreerimiseks ja julgeolekukontrolliks mõeldud aega. Tuleks kaaluda

liikmesriikidest täiendavate ekspertide lähetamist, et võimaldada süstemaatilisi ristkontrolle.

Kavandatakse mobiilse esmase vastuvõtu meeskonna loomist, kes tegutseks teistes maabumissadamates.

Praegune terrorismivastase võitluse olukord **Kreekas** seoses esmase vastuvõtu süsteemi rakendamisega:

- Praegu toimivad täielikult ainult kaks kavandatud viiest esmase vastuvõtu keskusest (Lesbos ja Chios).
- Samuti ei kontrollita kõiki sõrmejälgi kohe Eurodacis.
- Sõrmejälgede võtmise tööjaamadesse paigaldatud registreerimiskendust kohandati, et lõppkasutajad saaksid ühe arvutiklahvi vajutusega lisaks riiklikele andmebaasidele kasutada nimepõhist otsingufunktsiooni SIS II ja Interpoli SLTD andmebaasides.
- **Paljudes esmastes vastuvõtukeskustes ei ole endiselt kehtestatud turvakontrolle.**

Üldist koostööd Europoliga viivad läbi Kreeka ametiasutused Europolri riikliku üksuse kaudu.

---

³ Komisjoni 10. veebruari 2016. aasta teatise COM(2016) 85 final 3. lisa.

– **Rändekriisi haldamine IPCRi abil — julgeolek ja esmase vastuvõtu keskused**

9. novembril 2015 käivitati täielikult ELi integreeritud kord poliitiliseks reageerimiseks kriisidele (IPCR) ning seejärel on eesistujariik juhatanud mitmeid IPCR ümarlaua kohtumisi, millel on läbi vaadatud peamised puudused ja võimalikud lahendused seoses praeguse rände- ja põgenikekriisiga. Välja on töötatud nõukogu otsust toetavad ettepanekud.

Toimuvad koosolekud, millel käsitletakse keskseid teemasid, sealhulgas esmase vastuvõtu keskusi. Esmaste vastuvõtu keskuste loomise ja nende, sealhulgas julgeolekukontrollide, nõuetekohane toimimine on olnud eesistujariigi jaoks prioriteetne teema. 18. novembril 2015 ja 3. märtsil 2016 toimusid temaatilised IPCR ümarlaua kohtumised, mille peamised osalejad olid Itaalia, Kreeka, Europol ja Frontex. Jõuti ühisele seisukohale vajaduse osas prioriseerida julgeolekut esmase vastuvõtu keskustes, käsitleda puudujääke kättesaadavates Eurodaci tööjaamades, et tagada nõuetekohane registreerimine ja sõrmejälgede võtmine, hõlbustada riiklike kontaktametnike lähetamist esmase vastuvõtu keskustesse töötama koos Frontexi ja Europoliga ning tagada süstemaatiliste kontrollide tegemine mitmetes andmebaasides (SIS II, EIS, riiklik politseisüsteem, VIS ja SLTD), mida täiendavad vajadusel muud vahendid nagu Prüm ja FADO⁴. Eesistujariik soovitas kiiret lahenduse väljatöötamist, mis võimaldaks liikmesriikide vahel sõrmejälgede vahetamist, ning kiirendada Frontexi ja Europoli vahelise andmete vahetamise lepingu sõlmimise lõpuleviimist (see on vahepeal ära tehtud).

Võltsitud dokumentide küsimuse käsitlemiseks tehakse jõupingutusi, eelkõige töötab Kreeka sel eesmärgil välja uut täiustatud turvaelementidega ajutise tuvastamise dokumenti ning Itaaliasse ja Kreekasse on lähetatud kogenud dokumendispetsialistidest ametnikud. Märkimist väärib Madalmaade lähetatud piirivalvetoetusüksuse näide, kes on kuueks kuuks integreeritud Frontexi koordineeritud operatsioonidesse. Üksus koosneb täielikult varustatud multidistsiplinaarsest 45-liikmelisest meeskonnast (merepolitsei, sõjaväepolitsei, rannikuvalve, dokumendiekspertid jne), kes on võimeline käsitlema piirijulgeoleku kõiki aspekte ning on hakanud läbi viima põhilisi julgeolekukontrolle.

---

⁴ FADO (ehtsad ja võltsitud dokumendid veebis) on reisi- ja isikut tõendavate dokumentide ekspertide vahelise teabevahetuse salastatud, piiratud juurdepääsuga süsteem, mis on loodud nõukogu ühismeetme 98/700/JSK alusel. Osa FADOs sisalduvast teabest ehtsate dokumentide kohta on tehtud üldsusele kättesaadavaks PRADO süsteemi kaudu. PRADO sisaldab reisi- ja isikut tõendavate dokumentide tehnilisi kirjeldusi, sealhulgas tähtsaimate turvaelementide kirjeldusi. Nimetatud teave on kättesaadav Euroopa Liidu Nõukogu veebisaidil.

– **Koostöö Frontex-Europol-Eurojust / julgeolekukontrollid seoses sisserändajatega**

Frontexi ja Europoliga vahelises operatiivkoostöös on toimunud märkimisväärsed arengud.

4. detsembril 2015 allkirjastasid nimetatud ametid uue **operatiivkoostöö lepingu**, et suurendada koostööd piiriülese kuritegevuse vastu võitlemise vallas, vahetades teavet, sealhulgas kahtluseluste kurjategijate isikuandmeid, ning kavandades ühiselt operatiivtegevust. Frontexi haldusnõukogu võttis 17. detsembril 2015 vastu isikuandmete töötlemise rakendusmeetmed, milles tuuakse välja tingimused, mille alusel Frontex võib liikmesriikide kogutud isikuandmeid töödelda Frontexi ühiste operatsioonide, kiirreageerimiste ja pilootprojektide puhul. Frontex käivitas 2016. aastal pilootprojekti isikuandmete töötlemiseks ja Europolile edastamiseks. Praegu toimub ühisoperatsiooni Triton raames pilootprojekt, et töötada välja isikuandmeid käsitleva PeDRA süsteemi üksikasjad. Pärast seda peab andmekaitseinspektor andma lõpliku loa, enne kui isikuandmete jagamine Europoliga ja Frontexi vahel saab süstemaatiliselt toimuda.

On oluline, et Frontexi kogutud teavet saab jagada mitte ainult Europoliga, vaid ka liikmesriikide asjaomaste asutustega. Praegu kehtiva määruse artikli 11c alusel ei ole see siiski võimalik. Samuti ei saa Frontex kolmandatest riikidest kuritegevuse ja terrorismiga seotud isikuandmeid saada ega neid kasutada. Frontexil ei ole veel juurdepääsu **SIS II-le**. Selline **juurdepääs oleks tähtis riskianalüüsi, kahtlusttekitava reisimise ning teabe sisestamise seisukohalt**, pidades eriti silmas operatiivtegevust esmase vastuvõtu keskustes ja Lääne-Balkani piirkonnas. Samuti vajab Frontex tulevikus juurdepääsu e-piiri andmebaasidele.

Selleks, et toetada ELi reageerimist rändekriisile, on **Europol** ametnikke rotatsiooni korras saadetud Euroopa Liidu piirkondliku rakkerühma (EU RTF) kontorisse Catanias (Itaalia) ja Pireuses (Kreeka), kus Frontex tegi selle jaoks kättesaadavaks ametiruumid, mis võimaldab Frontexil ja Europolil koordineerida toetust eesliinil olevatele liikmesriikidele ning kasutada esmase vastuvõtu keskustes kogutud teavet parimal võimalikul viisil.

Itaalias ja Kreekas on riiklikud prokurörid nimetatud **Eurojusti** kontaktametnikeks, et toetada esmase vastuvõtu keskuseid ning edastada asjakohast teavet ja juhtumeid Eurojusti riiklikesse büroodesse kohtumenetluslike järelmeetmete võtmiseks ja koordineerimiseks ELi tasemel.

4. Tulirelvad ja lõhkeained

8. aprillil 2016 jõustub rakendusmäärus tulirelvade kasutuskõlbmatuks muutmist käsitlevate ühiste miinimumnormide kohta. Nõukogu ja komisjoni tuleks kutsuda üles teostama rakendusmäärusega seotud järelevalvet ning tagama tähtajast kinnipidamise. Tuginedes 18. novembril 2015 komisjoni esitatud ettepanekule ajakohastada 18. juuni 1991. aasta direktiivi 91/477, on nõukogus praegu toimumas arutelud, mille eesmärk on leppida kokku ühises lähenemisviisis.

2. detsembril 2015 avaldas komisjon **tulirelvade ja lõhkeainetega ebaseadusliku kauplemise ning nende kasutamise vastase ELi tegevuskava**. Tegevuskava toetab õigusaktide paketti järgmistes aspektides: ebaseaduslike tulirelvade jälgimise ja päritolu kindlakstegemise käsiraamatu koostamine; võimalus keelata sularahamaksud juhul, kui tulirelvi ja laskemoona müüb või omandab eraisik ning tulirelvade ELi-sisest liikumist käsitleva teabevahetussüsteemi korralduse hindamine. Tegevuskavas esitati ka üleskutse rakendada täielikult lõhkeainete lähteainete määrust ning vaadata see läbi 2016. aastal. Samuti kutsuti kasutama paremini olemasolevaid vahendeid ning lõhkeainete kasutamisest tulenevate ohtude uuenduslikke tuvastamismeetodeid. Komisjon toetab tegevuskava algatusi sisejulgeoleku fondi kaudu.

Ka edaspidi on võtmetähtsusega Europoli kaudu toimuv tulirelvade vastane operatiivkoostöö **rasket ja organiseeritud kuritegevust käsitleva ELi poliitikatsükli alusel**, eelkõige tulirelvade operatiivse tegevuskava raames. 2015. aastal kasvas tulirelvi käsitlevas ELi poliitikatsükli osalevate liikmesriikide arv 13-lt 20-le. Märkimisväärne on **tulirelvi käsitleva teabekeskuse** järjest sagedasem kasutamine. Alates 2014. aasta jaanuarist, kui nimetatud teabekeskus loodi, on selle andmebaasi tehtud üle 5 300 kande umbes 663 uurimisjuhtumi kohta, mis hõlmavad üle 42 000 tulirelva, üle 29 560 isiku ning umbes 3340 (kahtlast) äriühingut. 2015. aastal lisati teabekeskuse andmebaasi 2072 kannet, mis moodustab 59 % kõigist laekunud kannetest (3 507) ning on võrreldes 2014. aastaga 51 % rohkem (2014. aastal 1 370, 2015. aastal 2 072, s.o 2015. aasta lõpuks kandeid kokku 3 442, praeguseks aga 3 507).

Frontex suurendas oma osalust kuues operatiivmeetmes ning keskendus eriti Lääne-Balkanile. Ühtlasi on Frontexil oluline roll võitluses ebaseadusliku tulirelvakaubanduse vastu ELi välispiiridel. EMPACTi projektijuhtidele tehti kättesaadavaks Eurosuri andmete ühildamise teenused, et hõlbustada võitlust tulirelvade piiriülese salakaubaveo vastu. Frontexi haldusalas oleva Lääne-Balkani piirkondliku riskianalüüsivõrgustiku raames on algatatud tulirelvadega seotud uute kuriteotunnuste katsetapp. Selle eesmärk on koguda teavet ebaseaduslike tulirelvade avastamise kohta piiridel. Pärast katsetappi koostatakse 2016. aasta teisel poolaastal hinnang nimetatud uue andmevahetusmudeli kui operatiivtegevust paremini korraldada aitava vahendi võimaliku konsolideerimise kohta. Frontex osales operatsiooni BLUE AMBER raames 2015. aastal korraldatud ELi ühistegevuse päevadel, mille eesmärk oli tõkestada ebaseaduslikku tulirelvakaubandust, ning 2016. aastal jätkab Frontex ühistegevuse päevade toetamist mitmeotstarbeliste ühisoperatsioonide näol eeskätt Lääne-Balkani piirkonnas.

COSI leppis kokku ülevaate koostamises ebaseaduslike tulirelvadega seotud kõigi meetmete kohta.

5. Julgeolekuteenistused

Selleks et tugevdada julgeolekuteenistuste koostööd ELi kontekstist väljaspool, teeb terrorismivastase võitluse rühm eesistujariigi Madalmaade juhtimisel tööd reaalses toimuva mitmepoolse teabevahetuse tõhustamiseks ning kavatseb 2016. aasta keskpaigaks luua platvormi sellele kaasa aitamiseks. 25. jaanuaril 2016 toimunud justiits- ja siseküsimuste nõukogu mitteametlikul istungil andis terrorismivastase võitluse rühma esimees ülevaate kavandatud meetmetest.

Lisaks liikmesriikide vahel juba käivitatud märkimisväärsele koostööle toimus 1. veebruaril 2016 Pariisis Prantsusmaa luurekoordinaatori kokku kutsutud Euroopa valitsusasutuste vaheline kohtumine,⁵ mida juhtis Prantsusmaa siseminister Bernard Cazeneuve ning millest võttis osa ka ELi terrorismivastase võitluse koordinaator.

---

⁵ Austria, Belgia, Hispaania, Iirimaa, Itaalia, Madalmaad, Norra, Poola, Prantsusmaa, Rootsi, Saksamaa Liitvabariik, Taani, Ühendkuningriik.

6. Võitlus terrorismi rahastamise vastu

2. veebruaril 2016 avaldas komisjon **tegevuskava** terrorismi rahastamise vastase võitluse tugevdamiseks, mis sisaldas kokku 20 kavandatavat meetet, sealhulgas õigusaktide ettepanekuid ja muud kui seadusandlikku tegevust. 12. veebruaril 2016 võttis **majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu vastu järeldused**, milles väljendati heameelt tegevuskava üle ning rõhutati eeskätt rahapesuvastase direktiivi muutmise ja ÜRO rahaliste vahendite külmutamist käsitlevate meetmete kiire rakendamise olulisust. Liikmesriikidel paluti tungivalt kiirendada rahapesuvastase direktiivi ülevõtmist. Nõukogu kutsus üles looma ELi platvormi isikute ja üksuste kohta, kelle suhtes liikmesriigid on oma õigusaktide alusel kehtestanud terrorismiga seotud vara külmutamise meetmed.

20. mail 2015 vastu võetud **neljas rahapesuvastane direktiiv** peab olema liikmesriikides õiguslikult jõustatud hiljemalt 2016. aasta lõpuks. Komisjon esitab seadusandliku ettepaneku neljanda rahapesuvastase direktiivi muutmiseks järgmistes punktides: ühtlustatud tugevdatud hoosusmeetmed ja/või võimalikud vastumeetmed kõrge riskiastmega kolmandate riikide suhtes, virtuaalvaluuta vahetamise platvormid, ettemakstud vahendid, rahapesu andmebüroode ning muude pädevate ametiasutuste juurdepääs panga- ja maksekontode keskregistritele ning kesksetele andmesüsteemidele ning rahapesu andmebüroode juurdepääsu parandamine teabele ning nendevahelise teabevahetuse parandamine. Samuti teatas komisjon, et esitab peatselt ELi tegevuskava, et võidelda ebaseaduslike rahavoogudega, mis on seotud looduslike liikidega kaubitsemisega.

ÜRO Julgeolekunõukogu võttis 17. detsembril 2015 vastu **resolutsiooni 2253**, et tõhustada võitlust terrorismi, eeskätt DAESHi rahastamise vastu. Selles julgustatakse suurendama koostööd erasektoriga. Liikmesriigid ja Europol peaksid suurendama koostööd erasektoriga, et võidelda operatiivsel tasandil tõhusalt terrorismi rahastamise vastu.

– *ELi ja USA vaheline TFTP leping*

Praeguseks on terrorismi rahastamise jälgimise programmi TFTP raames alates selle jõustumisest 2010. aastal esitatud 16 700 luurevihjet. 2015. aasta jaanuarist kuni 2016. aasta lõpuni on Ameerika Ühendriikide ametiasutused teinud 50 kannet ning liikmesriigid ja Europol saatnud 160 päringut, 28 liikmesriigi jaoks oluliste luurevihjete koguarv oli 9 400. Sealhulgas on programmi raames peaaegu 100 korral vahetatud andmeid terroristide reisimise kohta (Süüria/Iraak/Islamiriik), mille tulemusel saadi 2 900 asjakohast 27 liikmesriigi jaoks olulist luurevihjet. Programm toetas ka 2015. aasta novembri terrorirünnakute kohta läbi viidud uurimisi – kokku anti ligi 800 vihjet. Üldiselt on programm osutunud terrorismialaste uurimiste juures väärtuslikuks vahendiks, kuna see on võimaldanud terrorismivõrgustikke paremini kaardistada ja sageli aidanud leida uurimisahelas puudu olnud seosed.

ELi ja USA vahelise TFTP lepingu artikliga 4 jäetakse lepingu kohaldamisalast välja ühtse euromaksete piirkonnaga (SEPA) seotud finantstehingute andmed (eurodes nomineeritud finantstehingud kõigis ELi liikmesriikides ning Islandil, Norras, Liechtensteinis, Šveitsis, Monacos ja San Marinos). 2013. aasta mõjuhinnangu järelduse kohaselt ei olnud SEPA jälitussüsteem proportsionaalne ning sellel oli piiratud lisaväärtus.

Alates 2014. aasta veebruarist olid kõik euroala riigid kohustatud asendama kõik euroalal eurodes tehtavad krediid- ja otsekorraldused SEPA tehingutega. 2016. aasta veebruaris lõppesid ELi liikmesriikide üleminekueringid. Kava kohaselt peaksid kõik ELi-välised SEPA süsteemi kuuluvad riigid tagama 2016. aasta oktoobri lõpuks kooskõla SEPA raamistikuga. Asjaomast teavet arvesse võttes ei ole TFTP raames nähtud ette vahendit terrorismi (rahastamise) jälgimiseks SEPA süsteemi kuuluvates riikides ja nimetatud riikide vahel SEPA süsteemi tehingute puhul, mis on jäetud ELi ja USA vahelise TFTP lepingu artikli 4 kohaldamisalast välja.

Selle tulemusel tekib eeskätt teabelünk terroristist välisvõitlejate ja nende käsilaste taustateabe tuvastamisel SEPA süsteemi kuuluvates riikides ning see kahandab võimalusi avastada ja takistada terrorismi(toetus)võrgustikke, sealhulgas vastavat finantstegevust. Rahapesu andmebüroode sidevõrgu integreerimine Europoli 2016. aastal ei täida teabelünka, kuna TFTP lähenemisviis ei kuulu nimetatud sidevõrgu töömeetodite hulka. 2. veebruaril 2016 komisjoni avaldatud ELi tegevuskavas terrorismi rahastamise vastase võitluse tugevdamiseks märgitakse, et hiljemalt 2016. aasta neljandaks kvartaliks uurib komisjon vajadust praegust ELi ja USA vahelist TFTP lepingut täiendava süsteemi järele.

– ***FIU-net***

1. jaanuaril 2016 integreeriti FIU-net Europoli haldusalasse. Praegu haldab Europol seda platvormi, kuid nimetatud platvormi ja Europoli andmebaasid omavahel ei ühildu. FIU-net võimaldab riikide rahapesu andmebüroodel edastada ja riskkontrollida andmeid omavahel reaalajas. 2016. aastal keskendutakse FIU-neti lõplikule integreerimisele Europoli juhtimis- ja tehnoloogilisse struktuuri. Seepärast on oluline säilitada Match3 andmebaasi omadused ja tehnoloogia.

7. Võrgu- ja infoturbe direktiiv

7. detsembril 2015 saavutas eesistujariik Luksemburg Euroopa Parlamendiga mitteametliku kokkuleppe ühiste õigusnormide kohta, millega tugevdatakse võrgu- ja infoturvet kogu ELis. Uue direktiiviga kehtestatakse oluliste teenuste operaatorite ja digitaalteenuste pakkujate kohustused küberjulgeoleku valdkonnas. Kõnealused operaatorid ja teenusepakkujad peavad võtma meetmeid, et juhtida küberriske ja teatada olulistest turbeintsidentidest, kuid nende kahe kategooria suhtes kohaldatakse erinevat korda. Eesistujariik Madalmaad kavatseb lähikuudel korraldada toimiva koostöövõrgustiku, CSIRTde võrgustiku, rajamisega seotud kohtumisi.

8. E-tõendid

Internetipõhised sidekanalid ja erinev sotsiaalmeedia, sealhulgas krüpteerimispõhine tehnoloogia, on terroristlikel eesmärkidel laialdaselt kasutatavad vahendid. Eesistujariik Luksemburg algatas nõukogus laialdase poliitilise mõttevahetuse seoses e-tõendite päringute tegemise ja nende kasutamisega kriminaalmenetluses, näiteks eeskätt sellistel teemadel, nagu olemasoleva vastastikuse õigusabi raamistiku tõhusus, direktiivi 2006/24/EÜ (andmete säilitamise direktiiv) kehtetuks tunnistamine Euroopa Kohtu poolt, pilvandmetöötlus ja kohtualluvus, koostöö teenuseosutajate ja Ameerika Ühendriikide ametiasutustega, aga ka vajadus tagada asjaomases valdkonnas põhiõigustest kinnipidamine. Võttes aluseks operatiivsed ja praktilised kogemused, esitasid Eurojust ja Europol küberkuritegevusega võitlemise ühiseid väljakutseid käsitleva ühisdokumendi (14812/15) „*Common Challenges in Combating Cybercrime*“ ning võimalikud lähenemisviisid nimetatud väljakutsetega toime tulemiseks õiguskaitse ja süüdistuste esitamise seisukohast.

Eesistujariik Madalmaad jätkab mõttevahetuse pidamist nimetatud teemadel, keskendudes eriti sellele, kuidas oleks võimalik tagada vastastikuse õigusabi protsessi tõhusus ning määrata kindlaks ühtne lähenemisviis näiteks seoses kohtualluvust reguleerivate normidega juhul, kui andmete asukoht või küberrünnaku allikas ei ole teada, ning kuidas rajada ühtne koostööraamistik erasektoriga, eriti välismaiste internetiteenuse pakkujatega. Lisaks arutelule, mis toimus justiits- ja siseministrite mitteametlikul kohtumisel (25.–26. jaanuaril 2016 Amsterdamis), kogutakse täiendavaid eksperditeadmisi 7.–8. märtsil 2016 aset leidva eesistujariigi konverentsi „Küberruumi käsitlev kohtualluvus“ raames. Konverentsi tulemused on lisatud justiits- ja siseküsimuste nõukogu 2016. juuni istungi päevakorda.

II. RADIKALISEERUMISE ÄRAHOIDMINE JA VÄÄRTUSTE KAITSE

1. Ennetamine – üldised aspektid

Eesistujariik Madalmaad korraldas 1.–2. veebruaril 2016 Amsterdamis konverentsi teemal „Mõtle globaalselt, tegutse kohalikul tasandil: terviklik lähenemisviis radikaliseerumise ja vägivaldse ekstremismi vastu võitlemiseks“, et arutada kohalike osalejate tähtsust kogu ELi hõlmavas terrorismivastases võitluses ja üksikjuhtumipõhiste lähenemisviiside tähtsust radikaliseerumise vastu võitlemisel, keskendudes sealhulgas soolistele küsimustele ja osutades tähelepanu tagasipöördujatele. Edaspidi käsitletakse kohaliku suutlikkuse tugevdamist radikaliseerumisega toimetulekuks mitmeid asutusi hõlmavate struktuuride kaudu radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku (RAN) uues kohalikke küsimusi käsitlevas töörühmas. Nimetatud töörühm toimib tugipunktina teiste asjakohaste algatuste arutamiseks.

– *Radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku (RAN) tippkeskus*

Komisjon eraldas 1. oktoobril 2015 loodud radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku tippkeskuse jaoks aastateks 2014–2017 kuni 25 miljonit eurot. Uus keksus on tegevust juba alustanud, muu hulgas korraldati õppekülastus Pariisi ja Vughti (NL) vanglatesse ja viidi läbi koolitus Saksamaa lähenemisviisi kohta parempoolsete vägivaldse ekstremismi vastu võitlemiseks. Koosolekutel on käsitletud üksi tegutsevate terroristide identifitseerimise viise ja seda, kuidas nendega toime tulla ning vaimse tervise küsimustega tegelevate meditsiinitöötajate kaasamise võimalusi väljumisstrateegiasse. Kohtunud on ka järgmisi valdkondi käsitlevad töörühmad: haridus, vangla ja kriminaalhooldus; politsei ja õiguskaitse; noored, perekonnad ja kogukonnad; teabevahetus ja narratiivid; kohalikud ametiasutused; terrorismiohvrite mälestamine ning tervishoid ja sotsiaalhoolekanne. Järgnevatele nädalatele on kavandatud veel kohtumisi ja töörühmade koosolekuid.

RANi tippkeskus innustab akadeemikuid ja praktikuid osalema tippkeskuse tegevuses. Hiljuti loodud kohalikke küsimusi käsitleva RANi töörühma ning tervishoiu- ja sotsiaalhoolekande küsimusi käsitleva RANi töörühma koosseisu laiendamiseks on oodatud eelkõige Ida- ja Lõuna-Euroopast pärit praktikute taotlused. Riiklikud asutused võivad oma liikmesriigis taotleda kohandatud RANi toetusi (koolitused, seminarid ja nõustamine), mida täies ulatuses rahastab komisjon – praeguseks on toimunud RANi tippkeskuse abitelefoni teemaline seminar Viinis ja RANi koolitajate koolitusseminar Ateenas. Komisjon uurib võimalusi kaasata RANi oluliste kolmandate riikidega tehtavasse koostöösse, keskendudes Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika piirkonnale, Lääne-Balkani riikidele ja Türgile.

2. Internet

– *ELi internetisisust teavitamise üksus (IRU)*

EL on endiselt keskendunud radikaliseerumise vastu võitlemisele internetis. Europoli juures tegutsev ELi IRU, mis nüüdseks on ECTC osa, tuvastas 3 351 potentsiaalselt vägivaldse/äärmusliku sisuga kannet, mille tulemusel on tehtud 2 037 sisust teavitamist ja 1 793 kõrvaldamist. Teavituste tulemuslikkuse määr on 88 %. Ennetav koostöö internetiteenuse osutajatega jätkub. Üksus on alates oma loomisest 1. juulil 2015 saanud 144 panust 26 liikmesriigilt. **ELi IRU edukuse tagamiseks peavad liikmesriigid tegema IRUga tihedat koostööd, et IRU saaks internetisisust teavitamiste arvu suurendada.** Neli liikmesriiki ei ole seni määranud IRU riiklikku kontaktpunkti ja peaksid seda tegema võimalikult kiiresti. ELi IRU võimete elluviimine sõltub suurel määral ressurssidest. Üksuse eesmärk on saavutada alusdokumendis kokku lepitud ja kavandatud personalivõime. 2016. aastal töötab IRU välja sotsiaalmeedia jälgimise tsentraliseeritud kontseptsiooni, arendab ELi IRU suutlikkust „mõtestada lahti“ džihaadi võitlejate võrgustike ülesandeid kogu sotsiaalmeedias, arendab suhteid erasektoriga, sealhulgas „ühistegevuse päevade“ raames, osaleb aktiivselt ELi internetifoorumis ning töötab välja eraldi Europoli ekspertide platvormi (Europol Platform of Experts, EPE), et struktureerida ja soodustada kontakte teadusasutuste ja uurimiskeskustega.

– *ELi internetifoorum*

Komisjon korraldas 3. detsembril 2015 esimese ministrite tasandil toimunud ELi internetifoorumi kohtumise justiits- ja siseküsimuste ministrite ja maailma juhtivate sotsiaalmeediaettevõtete kõrgema tasandi esindajate vahel. Osalejad jagasid arvamust, et Daesh ja teised äärmusrühmitused kasutavad interneti propaganda levitamiseks, uuteks värbamisteks ning vägivallategude õhutamiseks. Nad pidasid samuti tähtsaks tõhusaid valitsuse ja internetitööstuse vahelisi mehhanisme terroristliku veebisisu kiireks kõrvaldamiseks ja tulemuslike vastunarratiivide edendamiseks. Samuti kinnitasid ministrid 3. detsembril, et tuleks võtta meetmeid internetitööstusega vihakõnealase ELi tasandi dialoogi algatamiseks internetis. Kõnealuseks ELi dialoogiks võiks vajaduse korral kasutada ELi internetifoorumi raamistikku, täielikus sünergias terrorismivastase võitluse valdkonnas tehtava tööga.

Foorum kohtus uuesti 22. jaanuaril 2016 Brüsselis, et arutada konkreetsete meetmete tegevuskava 2016. aastaks. Tegevuskava ja selle prioriteedid töötatakse välja kõigi sidusrühmade antud panuse alusel, hõlmates avaüritusel arutatud eesmäärke, sealhulgas meetmeid vihakõne käsitlemiseks internetis ning seda, kuidas tulemuslikult tõhustada kahjuliku veebisisu kõrvaldamist.

– *Süüria strateegiline teabe- ja nõustamisüksus (SSCAT)*

SSCAT korraldas 2015. aasta detsembris esimese 20 liikmesriigi ekspertidele ning komisjoni ja Euroopa välisteenistuse esindajatele mõeldud koolitussessiooni. Koolitusel pakkusid Facebook, Twitter ja YouTube võrgustikule praktilisi nõuandeid, et tutvustada osalejatele vastavate platvormide potentsiaali internetikampaaniate maksimeerimiseks. Lisaks tutvustas Al Jazeera oma veebidokumentaalfilmi *Life on Hold*. Eesmärk oli anda edasi erasektori eksperteadmisi SSCATi võrgustikule, eelkõige uusima tehnoloogia, digitaalse jutustamistehnika ja toimetusprotsessi osas.

Käesoleva projekti raames jätkub SSCATi koostöö Ühendkuningriigi siseministeeriumi teadusuuringute, info- ja teabeosakonnaga (RICU) kuni 2016. aasta juunini. Selleks ajavahemikuks on nõustamisüksust täiendatud loomealase vanemdirektoriga, kes suudab paremini vastata liikmesriigi klientide konkreetsetele loomealastele taotlustele. Praeguseks on 13 liikmesriiki kasutanud SSCATi nõustamisteenust. Järgmine SSCATi võrgustiku koosolek toimub Brüsselis 16. märtsil 2016 ning konverents korraldatakse 2016. aasta juunis. Komisjoniga viimistletakse praegu kokkulepet projekti jätkamiseks pärast 2016. aasta keskpaika.

3. Radikaliseerumisele kriminaalõiguslike vahenditega reageerimine

Pärast radikaliseerumisele kriminaalõiguslike vahenditega reageerimist käsitlevat kõrgetasemelist konverentsi 19. oktoobril 2015, võttis nõukogu vastu nõukogu 20. novembri 2015. aasta järeldused terrorismi ja vägivaldse äärmusluseni viivale radikaliseerumisele kriminaalõiguslike vahenditega reageerimise tugevdamise kohta. Komisjon on järelduste rakendamiseks astunud järgmised esimesed sammud.

Komisjoni taotlusel kohandas Euroopa õiguslase koolituse võrgustik (EJTN) oma 2015. ja 2016. aasta eelarvet ning korraldas 2015. aasta oktoobri ja 2016. aasta märtsi vahel neli poolteist päeva kestnud koolitust terrorismivastase võitluse ja radikaliseerumise ennetamise õiguslike aspektide kohta. Programmi viiakse ellu koostöös Prantsusmaa, Hispaania, Saksamaa ja Belgia õigusakadeemiatega, see on avatud ELi 28 liikmesriigi kohtunikele ja prokuröridele ning selles osaleb eeldatavasti 240 kohtunikku, prokuröri ja õiguslase koolitajat. Keskmiselt kolm päeva kestvates ja seitsmes ELi liikmesriigis (IT, FR, UK, BE, SE, ES, DE) peetavates mõttevahetustes osalevad 54 spetsialiseerunud ja spetsialiseerumata kohtunikku ja prokuröri. Komisjoni taotlusel toimuvast õiguslasest koolitustegevusest kokkuvõtete tegemiseks ja selle lõpetamiseks toimub Brüsselis 20. mail 2016 lõppkonverents, kus osaleb volinik Jourova ja kus pööratakse erilist tähelepanu vanglatöötajate deradikaliseerumisele koolitusele.

Õigusprogrammi projektide rahastamiseks on eraldatud raha ka 2015. ja 2016. aastaks: 1,5 miljonit eurot eraldati 2015. aasta õiguslase koolituse konkursikutse (JUST/2015/JTRA/AG/EJTR) jaoks prioriteetide „Õiguslikud aspektid terrorismi ja organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses“ ja „Radikaliseerumise ennetamine kinnipidamisasutustes“ all. Hindamine on veel pooleli.

1 miljon eurot eraldati 2015. aasta õiguslase koostöö konkursikutse (JUST/2015/JCOO/AG) jaoks prioriteedi „Võitlus terrorismi vastu radikaliseerumise ennetamise abil“ all. Konkursikutse avaldati 2015. aasta novembris ja see lõppes 2016. aasta jaanuaris. Prioriteetide hulka kuulusid:

- (1) radikaliseerumise ennetamine vanglates, sealhulgas rehabilitatsiooniprogrammid;
- (2) kinnipidamise alternatiivide edendamine ning kriminaalhoolduse rolli uurimine ELi tasandil radikaliseerumisvastases võitluses, sealhulgas rehabilitatsiooniprogrammid;
- (3) riskihindamismetoodikate väljatöötamine ning (4) alaealiste kriminaalõigussüsteemi roll terrorismivastase võitluse kontekstis. Komisjon on saanud ainult üksikuid taotlusi, mis praegu on hindamisel.

Õigusprogrammi iga-aastane tööprogramm 2016 (mis ei ole veel vastu võetud) sisaldab tegevustoetuste konkursikutset, et toetada projekte terrorismi ja vägivaldse ekstremismi viiva radikaliseerumise ennetamiseks kokku 4 miljoni euro eest. Konkursikutse avaldatakse 2016. aasta keskel, prioriteediks on toetada nõukogu 20. novembri 2015. aasta järelduste (kriminaalõiguslike vahenditega reageerimise kohta) rakendamist.

Komisjon teeb Eurojustiga terroriaktide eest süüdimõistmist käsitleva aruande (TCM) koostamisel koostööd küsimustes, mis puudutavad liikmesriikides terrorismi ja vägivaldse radikaliseerumise valdkonnas kohaldatavat õigusraamistikku ja asjakohast kohtupraktikat, sealhulgas süüdistuse esitamise ja kinnipidamise alternatiivide kasutamist. Komisjon teeb koostööd Euroopa kriminaalhoolduse ühenduse (CEP) ja Euroopa Vanglate ja Kinnipidamisasutuste Organisatsiooniga (EuroPris), mida mõlemat rahastatakse õigusprogrammi tegevustoetuste alusel, et neid kaasata vanglatöötajate ja kriminaalhooldustöötajate eriväljaõppesse. EuroPris korraldas 24.–25. novembril 2015 radikaliseerumise eksperdirühma kohtumise. 26. aprillil 2016 korraldab kriminaalõiguse platvorm (EuroPris, CEP ja Euroopa restoratiivse õiguse foorum) Barcelonas radikaliseerumise ja vägivaldse ekstremismi alase konverentsi. Komisjon teeb ka koostööd Euroopa Nõukoguga: penoloogiaalase koostöö töörühm (PC-CP) töötab välja radikaliseerumisalase käsiraamatu vanglapersonali jaoks. Õigusküsimuste peadirektoraat annab 2016. aastal otsetoetust Euroopa Nõukogule SPACE statistika arendamiseks ja ELi vanglate järelevalveorganite võrgustiku (EU NPM network) loomiseks liikmesriikides. See võimaldab koguda andmeid radikaliseerumise probleemi ulatuse kohta liikmesriikides.

RANi vangla ja kriminaalhoolduse töörühm kaasatakse samuti 20. novembri 2015. aasta järelduste rakendamisse.

4. Radikaliseerumise ennetamine hariduse kaudu, edendades sallivust ning võideldes diskrimineerimise, rassismi ja ksenofoobia vastu

– *Haridus*

Komisjon kavandab **radikaliseerumise ennetamiseks konkreetseid algatusi hariduse, noorte, kultuuri ja spordi valdkonnas**. Ette on nähtud juhtprojekte ja temaatilisi konkursikutseid programmi „Erasmus+“ raames (400 miljonit eurot aastani 2020). Programmi „Erasmus+“ raames toimuva rahastamise üle otsustamisel peetakse juba alates 2016. aastast prioriteetseks haridusministrite 17. märtsi 2015. aasta Pariisi deklaratsiooni eesmärged.

– *Võitlus rassismi ja ksenofoobia vastu*

Komisjoni kui aluslepingute täitmise järelevalvaja on alates 2015. aasta detsembrist algatanud uurimisi seoses raamotsuse 2008/913/JSK (teatud rassismi ja ksenofoobia vormide ja ilmingute vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse vahenditega) ülevõtmise ja rakendamise ja mitmes liikmesriigis, et vajaduse korral algatada rikkumismenetlusi.

Samal ajal tõhustatakse meetmeid, et aidata liikmesriikidel **töötada välja ennetava uurimise ja süüdistuse esitamise tavad**, luues sealhulgas 2016. aastal uue rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastase võitluse ELi kõrgetasemelise tööühikuna, kasutades seda platvormina, mille abil hõlbustada parimate tavade vahetust, liikmesriikidele suunatud suuniste väljatöötamist ning koostöö tõhustamist asjaomaste osalejatega, sealhulgas kodanikuühiskonnaga. Igasuguse sallimatuse vältimine ja selle vastu võitlemine on endiselt üks õiguste, võrdõiguslikkuse ja kodakondsuse programmi rahastamisprioriteetidest ning rahastamist tähtsustatakse 2016. aastal veelgi, et toetada ametiisikute eriväljaõpet ning soodustada vihakuritegude ja vihakõnede juhtumite seiret, neist teavitamist ja nende dokumenteerimist.

Lisaks sellele nimetas komisjon 1.–2. oktoobril 2015 toimunud **esimese iga-aastase põhiõiguste kollokviumi** otsese järelmeetmena ametisse Katharina von Schnurbeini antisemitismi vastase võitluse koordinaatorina ning David Friggieri moslemivastase vaenu vastu võitlemise koordinaatorina. Mõlema koordinaatori peamised ülesanded on juhtida komisjoni poliitilise tasandi tähelepanu vastavate kogukondade muredele ning aidata koordineerida kõikide talituste jõupingutusi komisjoni rassismi, ksenofoobiat ja muid sallimatuse vorme käsitleva valdkonnaülese poliitika raames. Koordinaatorid teevad koostööd liikmesriikide, Euroopa Parlamendi, muude institutsioonide ja asjaomaste kodanikuühiskonna organisatsioonidega.

– ***Internetis leviva vägivalda ja vihkamist õhutava vihakõne käsitlemine***

1.–2. oktoobril 2015 toimunud esimese iga-aastase põhiõiguste kollokviumi järelmeetmena algatati **internetis leviva vihakõne alane ELi dialoog IT-ettevõtjate, liikmesriikide ja kodanikuühiskonna osalejatega**. Kõnealuse ELi dialoogi eesmärk on uurida võimalusi vastunarratiivide arendamise tõhustamiseks, lahendada kehtivate teavitussüsteemide parandamisega seotud praegused probleemid ning tagada vägivalda ja vihkamist õhutava ebaseadusliku vihakõne kiire kõrvaldamine, arutada „usaldusväärsete teavitajate“ ja kodanikuühiskonna rolli internetis leviva vihakõne tuvastamisel ja sellest teatamisel ning suurendada läbipaistvust teatamis- ja kõrvaldamismenetluste kohaldamisel.

Töö internetis leviva vihakõnega on seotud 2015. aastal käivitatud Euroopa digitaalse ühtse turu strateegiaga. Regulaatiivse reageerimisena lõpetati sellega seoses 30. detsembril 2015 avalik konsulteerimine platvormide ja ebaseadusliku sisu teemal, mille käigus uuriti muu hulgas e-kaubanduse direktiivis vastutuse suhtes kehtestatud erandite ulatust, teavitamise ja meetmete võtmise korda ning ettevaatlikkuse kohustust. Vaadatakse läbi ka audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv, milles on vihakõnet sisaldavaid ülekandeid keelavad sätted, eelkõige selleks, et analüüsida direktiivi tõhusust ühtesulandunud meediamaaastikul.

– ***Teabevahetuse töövahendid lugupidamise, sallivuse ja mittediskrimineerimise levitamiseks ELis***

Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet (FRA) ja Austria Vabariigi föderaalne siseminister korraldasid ühiselt 2015. aasta detsembris Viinis toimunud seminari, millel käsitleti heade tavade töövahendi loomist lugupidamise, sallivuse ja mittediskrimineerimise levitamiseks ELis. Osalejate seas olid ELi institutsioonide ning riiklike ja kohalike asutuste esindajad ja kommunikatsiooniekspertid, kes on spetsialiseerunud rassismi vastasele võitlusele, deradikaliseerumisele ning sallivuse, lugupidamise ja mittediskrimineerimise edendamisele. Peamised tulemused olid, et teavitamist ei saa käsitada ühesuunalise, ülalt alla vahendina, vaid dialoogina; kõnealuse dialoogi partnerid tuleks kaasata selliste kommunikatsioonistrateegiatega kavandamisse; rõhutati kohalikul tasandil osalejate rolli; teavitada tuleks põhiõiguste hartas sätestatud õigustest ja väärtustest; reageerimise asemel tuleb tegeleda ennetamisega, liikudes edasi „vastu“ narratiividest positiivsete narratiivide suunas. Tulemused esitatakse asjaomastes nõukogu töörühmades ja asjaomastele osalejatele ELi ja riigi tasandil. Tulemusi arutatakse ka Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti põhiõiguste nõuandefoorumil 2016. aasta juunis.

III. KOOSTÖÖ MEIE RAHVUSVAHELISTE PARTNERITEGA

Välisasjade nõukogu arutas 14. detsembril ELi terrorismivastase võitluse välisprioriteete ning leppis kokku, nagu rõhutati enne istungit edastatud kõrge esindaja kirjas, et kiiresti on vaja rakendada välisasjade nõukogu 9. veebruari 2015. aasta järeldused terrorismivastase võitluse kohta. Kõrge esindaja kirjas keskenduti mitmetele prioriteetsetele piirkondadele, kus terrorirühmituste oht ELi huvidele on kõige ilmsem (Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika, Türgi ning Lääne-Balkani riigid), rõhutati ka mitmeid valdkondlikke prioriteete, sealhulgas vägivaldset ekstremismi, terrorismi rahastamist ja lennundusjulgestust.

– *Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika piirkond ning Türgi*

Terrorismivastase võitluse paketid on erinevates arenguetappides mitmes prioriteetses riigis **Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika** piirkonnas ning **Türgis**.

Ettevalmistamisel on liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja Mogherini kiri Tuneesia peaministrile, milles kirjeldatakse **Tuneesia** pakutavat terviklikku terrorismivastase võitluse paketti, milles lepiti kokku poliitika- ja julgeolekukomitees 26. novembril 2015. Samaaegselt tehakse edusamme paketi sisalduvate meetmete rakendamiseks tehtavas töös. Tuneesia on nimetanud ametisse 23 miljoni eurose julgeolekusektori reformi programmi koordinaatori selle rakendamise alustamiseks. 2015. aasta detsembris võeti vastu komisjoni finantsotsus saata Tuneesia ametiasutustesse mitu eksperti terrorismivastase võitluse tervikliku lähenemisviisi arengu ja selle rakendamise toetamiseks. 2016. aasta jaanuaris käivitati projekt terrorismivastase võitluse kohtuameti toetamiseks (stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahend, pikaajalise tähtajaga meetmed, 300 000 eurot). 2015. aasta detsembris võttis komisjon vastu otsuse, milles käsitletakse projekti suurendada kogukonna osalemist piirijulgeolekus ja piirihalduses ning edendada realistlikke alternatiive marginaliseeritud piiriäärsete kogukondade elatisele, mida rakendab Taani Pagulasnõukogu / Taani demineerimisrühm ja International Alert koostöös mitmete kohalike valitsusväliste organisatsioonidega. Projekti PREV-UE (radikaliseerumise ennetamine) raames on korraldatud koolitusi.

Tuneesia ametiasutuste taotlusel toimus 2016. aasta jaanuaris TAIEXi külastus, et uurida ELi abivõimalusi terrorismivastase võitluse / julgeolekukeskuse suutlikkuse tugevdamiseks radikaliseerumise ennetamisel. Ettevalmistamisel on radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku külastus. Tuneesia delegatsioon on märtsis kutsunud õppekülastusele Eurojusti peakorterisse, et uurida täiendavaid võimalusi koostöö süvendamiseks. Õigusalast koostööd kriminaalasjades soodustatakse Euroopa Nõukogu vahendite edendamise kaudu.

15.–17. detsembril külastasid ELi terrorismivastase võitluse koordinaator ja Euroopa välisteenistuse peasekretäri asetäitja **Jordaaniat**. Kohtumistel Jordaania ametiasutustega ilmnes suur huvi sügavama koostöö järele terrorismi rahastamise, piirijulgeoleku ja lennundusjulgestuse ning vägivaldse ekstremismi vastase võitluse valdkonnas. Selleks, et kujundada selge arusaam ühistest prioriteetidest, on Jordaania valitsus nõustunud korraldama 15. märtsil toimuva terrorismivastase võitluse seminari, milles osalevad ka liikmesriikide eksperdid.

Tulemuseks peaks olema ühine tegevuskava, milles rõhutatakse nii olemasoleva koostöö ulatust, sealhulgas 10 miljoni eurot maksvat projekti suurendada nii Jordaania valitsuse kui kodanikuühiskonna suutlikkust tulla toime vägivaldse ekstremismi probleemiga, kui ka uusi valdkondi terrorismivastase koostöö tegemiseks, sealhulgas suutlikkuse suurendamise projekte, õiguslase koostöö edendamist kriminaalasjades Euroopa Nõukogu vahenditega ning tegevusi, millesse on kaasatud ELi ametid, sealhulgas Europol ja CEPOL. ELi radikaliseerumislase teadlikkuse võrgustiku delegatsioon külastas Jordaaniat detsembri alguses, et arutada vanglates toimuvat radikaliseerumist.

Liibanonis toimus 26.–27. jaanuaril 2016 terrorismivastase võitluse alane dialoog. ELi poolt osalesid ELi terrorismivastase võitluse koordinaator, Euroopa välisteenistuse peasekretäri asetäitja ja siseasjade peadirektoraadi julgeolekudirektor ning Europol, CEPOL ja Frontex. EL viimistleb praegu Liibanoni ametiasutustega terrorismivastase võitluse valdkonnas tehtava koostöö tegevuskava. Sellega toetatakse tugevdatud koostööd järgmistes valdkondades: vägivaldse ekstremismi vastane võitlus, justiits- ja õiguskaitse, õiguslase koostöö kriminaalasjades, lennundusjulgestus ning terrorismi rahastamise tõkestamine. Mõlemad pooled nõustusid sellega, et ELi ametitel, eelkõige Europolil ja CEPOLil, võib olla oluline roll õiguskaitseorganite sidemete tugevdamisel. Tegevuskava alusel töötab EL välja tervikliku terrorismivastase võitluse abipaketi Liibanonile, lähtudes Tuneesia mudelist.

16.–17. veebruaril 2016 külastasid ELi terrorismivastase võitluse koordinaator ja Euroopa välisteenistuse peasekretäri asetäitja **Alžeeriat**. Kõrgetasemelised kohtumised Magribi ja Saheli asjade ministrite, siseministrite, usuasjade ministrite ja justiitsministeeriumi kõrgemate ametnikega aitasid jõuda kokkuleppele terrorismivastase võitluse seminari korraldamiseks enne 2016. aasta suve, et määrata kindlaks tulevase terrorismivastase koostöö konkreetset valdkonnad. Võimalikud tulevased koostöövaldkonnad hõlmavad kriminaalõigusel põhinevat lähenemisviisi terrorismivastasele võitlusele, abi spetsialiseerunud terrorismivastase võitluse kohtuametitele, radikaliseerumise ennetamist / deradikaliseerumist, kriisiohjamist pärast terrorirünnakut, Alžeeria ühinemist Euroopa Nõukogu konventsioonidega, õigusaktide arendamist, tihedamat koostööd ELi ametitega ning koostööd suutlikkuse suurendamise toetamiseks piirkonna riikides. Alžeeria tegi ettepaneku strateegilise dialoogi korraldamiseks julgeoleku ja terrorismivastase võitluse valdkonnas. EL saab Alžeeria ekspertteadmistest kasu, eelkõige seoses deradikaliseerumisega. Terrorismivastase võitluse/julgeoleku ekspert lähetati 2015. aasta detsembris ELi delegatsiooni Alžiiris. Poliitika- ja julgeolekukomiteele / sisejulgeoleku komiteele antakse külastuse kohta ülevaade 3. märtsil ning see annab täiendavaid suuniseid edasiliikumiseks.

Pärast 2015. aasta juunis **Türgiga** peetud terrorismivastase võitluse seminari on 2016. aasta kevadeks kavandatud ajakohastatud ja sihipärane terrorismivastase võitluse dialoog, et lõplikult vormistada kokkulepe, milles sätestatakse ELi ja Türgi terrorismivastane koostöö mitmes olulises valdkonnas. Pärast Europoli meeskonna külastust Ankarasse 2016. aasta veebruari alguses, kiitis Europoli haldusnõukogu heaks ettepaneku lähetada võimalikult kiiresti Türgi kontaktametnik Europoli. EL on viimistlemas ka stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendist rahastatud projekti „ELi–Türgi terroristidest välisvõitlejate ohu vastu suunatud ühismeetme tõhususe parandamine“. See aitab tõsta Türgi piirivalveasutuste teadlikkust seoses tagasipöörduvate terroristist välisvõitlejate põhjustatud sisserändeprobleemi käsitlemisega. Ettevalmistamisel on radikaliseerumislase teadlikkuse võrgustiku külastus Ankarasse.

Edusamme on tehtud mitme 2015. aastal käivitatud terrorismivastase võitluse projektiga.

2016. aasta veebruaris käivitus stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendi lühiajalisest eelarvest rahastatud **terrorismivastase võitluse ELi / Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika**

koolituspartnerluse projekt (mis keskendub terrorismivastase võitluse alase koolituse andmisele Tuneesiale, Liibanonile, Jordaaniale ja Türgile ning Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika piirkonna partnerite vahetustele ja õppekülastustele), mida rakendab CEPOL (18 kuud, eelarve: 2,5 miljonit eurot).

2015. aasta novembris käivitus **strateegilise teabevahetuse** projekt, milles keskendutakse Tuneesiale, Marokole ja Liibanonile ning mida rakendab Briti Nõukogu / RICU (18 kuud, 3,5 miljonit eurot).

Projektimeeskond on juba alustanud Tuneesia ametiasutuste toetamist ning teeb lähinädalatel teabekogumiskülastusi Beirutisse ja Rabatisse. 2015. aasta novembris lähetati projektimeeskond **Iraaki**, et koostöös riikliku julgeoleku nõunikuga toetada Iraagi julgeolekuasutuste teabejagamise ja koordineerimise mehhanisme, samuti nende inimõiguste järgimist (18 kuud, stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahend, lühiajalise tähtajaga meetmed, 3,5 miljonit eurot).

Euroopa välisteenistuse juhitud **Araabia strateegilise teabevahetuse rakkerühm** on oma tegevuskava viimistlenud ja arendab katsealgatusi valitud Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika piirkonna riikides ja peakorterites ning teeb koostööd teiste seonduvate projektidega, mis on eelkõige suunatud noortele. Ettevalmistamisel on liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja Mogherini juhtimisel toimiv noorte ning Euroopas ja Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika riikides radikaliseerumise vastu võitlemise algatus. Hariduse ja kultuuri peadirektoraat uurib võimalusi **virtuaalsete õpilasvahetuste laiendamiseks** Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika piirkonnas, tuginedes olemasolevale eTwinningu võrgustikule, mis on Tuneesias juba käivitunud ja kus veebiplatvormil on praeguseks registreerunud ligi 300 õpetajat ja 85 kooli.

Tuginedes ELi terrorismivastase võitluse koordinaatori koostatud dokumendile, toimus sisejulgeoleku komitees 2015. aasta novembris ja detsembris kaks arutelu **justiits- ja siseküsimumuste vahendite ja asutuste suurema kasutamise kohta Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika piirkonnas**.

EL toetab jätkuvalt ÜRO eriesindaja Staffan di Misturat **Süüria konfliktile** poliitilise lahenduse leidmisel, mis hõlmaks piirkondlikke jõudusid. EL toetas samuti 4. veebruaril toimunud Süüriat käsitlevat Londoni konverentsi, mille tulemuseks olid uued kohustused ligikaudu 11 miljardi dollari väärtuses, et aidata piirkonnal tulla toime Süüria konfliktist põhjustatud traumaga. Lubatud toetus nendele Süüria naaberriikidele, kes on pidanud kandma tohutut humanitaarkoormust, peaks aitama tulla toime kasvava radikaliseerumisega seotud probleemidega. **Ettevalmistatavates ELi Jordaania ja Liibanoni kokkulepete** kavandites rõhutatakse tõhusa koostöö olulisust terrorismivastase võitluse valdkonnas, samuti vajadust teha rohkem edusamme sotsiaal-majanduslikes küsimustes ja pagulaste integreerimisel.

Komisjoni rahastatud terrorismivastase võitluse **Saheli** projekti (stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahend, pikaajalise tähtajaga meetmed) lõplikul hindamisel selgus, et kõnealusel projektil oli olnud oluline osa ELi Saheli strateegia ja ELi terrorismivastase võitluse strateegia rakendamisel. Tänu nimetatud projektile on suurenenud ELi usaldusväärsus julgeoleku tagajana Saheli piirkonnas. Praegu rakendatakse või valmistatakse ette mitut stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendist rahastatud projekti piirkondlikul ja riigi tasandil **Aafrikas**. Prioriteedid on vägivaldse ekstremismi ennetamine, terrorismivastase võitluse toetamine kriminaalõiguslike vahenditega, pedagoogikaalane toetus koraanikoolidele ning terrorismivastase võitluse üldised aspektid.

– **Lääne-Balkani riigid**

Piirkonna peamised väljakutsed on endiselt ennetamine (sealhulgas vanglates), kahtlusttekitav reisimine (terroristist välisvõitlejad), tulirelvad ja terrorismi rahastamine. Justiits- ja siseküsimumuste nõukogu võttis 3.–4. detsembril 2015 vastu „integreeriva ja täiendava lähenemisviisi seoses terrorismi ja vägivaldse äärmusluse vastase võitlusega Lääne-Balkani riikides“ (dok 11625/3/15) ja leppis kokku Lääne-Balkani terrorismivastase algatuse (WBCTi) integreeriva tegevuskava 2015–2017 rakendamises, mille on Sloveenia ja Austria eestvedamisel koostanud ELi tuumikriigid. Kõnealusel julgeoleku juhtimise lähenemisviisi eesmärk on koordineerida terrorismi- ja vägivaldse ekstremismi vastase võitlusega seotud tegevusi ja algatusi piirkonnas, piirkondliku koostöö nõukogu kaudu poliitilisel tasandil (RCC platvorm), Kagu-Euroopa politseikoostöö konventsiooni kaudu strateegilisel tasandil (PCC SEE platvorm) ning terrorismivastast algatuse kaudu operatiivtasandil (CTI platvorm).

Komisjon toetab rahaliselt WBCTi rakendamist ühinemiseelse abi rahastamisvahendi kaudu. Lähiaastatel on oluline jätkata ja suurendada kõnealust toetust, sealhulgas RANi ekspertteadmiste kiire pakkumise teel. Tegeletakse RANi abi kõige sobivama vormi kindlaks määramisega.

– *Lennundusjulgestus*

Terrorirünnakud Metrojeti lennul Siinai keskosas 31. oktoobril 2015 ja Muqdisho lennul 9. veebruaril tuletavad karmilt meelde terroristide ohtu tsiviillennundusele. Metrojeti juhtumi järel on komisjon aidanud koordineerida teabevahetust liikmesriikide, ELi asutuste ja rahvusvaheliste partnerite vahel. Samuti on mitmed liikmesriigid korraldanud arutelusid, et uurida väljavaateid ühise lähenemisviisi koostamiseks.

1. novembril 2015 käivitus nelja aasta pikkune projekt, mis käsitleb **tsiviillennundusjulgestust Aafrikas ja Araabia poolsaarel (CASE)**. Kõnealust suutlikkuse suurendamise projekti rahastab komisjon (7,5 miljonit eurot, stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahend, pikaajalise tähtajaga meetmed), seda rakendab Euroopa Tsiviillennunduse Konverents (ECAC) ning seda täiendatakse liikmesriikide ekspertteadmistega (lühiajaliselt tööle võetud eksperdid). Projekti CASE juhtrühma esimene koosolek toimus 3. veebruaril 2016.

EL peaks kaaluma vajadust kiire toetuse järele Euroopa kodanike poolt enimkasutatavatele lennujaamadele Põhja-Aafrika ja Lähis-Ida piirkonnas ning kaugemalgi, kas siis projekti CASE raames või täiendavate abimeetmete kaudu.

– *Võitlus vägivaldse ekstremismi vastu*

Vägivaldne ekstremism on üks põhielemente ettevalmistamisel olevates või juba käivitunud ELi välistegevuse projektides mitmetes prioriteetsetes riikides ja piirkondades. ELi terrorismivastase võitluse alase projekti MORSE (järelevalve toetusmehhanism) raames esitati 2015. aasta novembris analüüs, milles rõhutati, et EL kulutas ligikaudu 142 miljonit eurot terrorismi- ja vägivaldse ekstremismi vastase võitluse projektidele kogu maailmas. EL korraldas 13. jaanuaril USAga mitteametliku kohtumise vägivaldse ekstremismi vastase võitluse teemal, et arutada jõupingutuste koordineerimist. Kavandatud on sarnased konsultatsioonid teiste oluliste partneritega.